

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . . . 40.— franci
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA

și
ADMINISTRATIA
Strada Zrinyi N-ru 1/a
INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.
Mulțumite publice și Lee
deschisă costă șirul 20 fil.
Manuscrise nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

Intre State și între popoare.

București, 30 Aprilie.

Este hotărît lucru, da, că d. Venizelos nu putea avea nici o răspundere în masacrele dela Corița. Nici d. Venizelos personal, nici Grecia oficială în genere. Mai mult: conducătorul bandelor cari au rămas, sau au dat năvală în Epirul albanez, după retragerea trupelor grecești regulate, ar fi chiar un dușman politic și personal al primului ministru grec, căruia, tocmai, socotea să-i facă greutăți politice, cu isprăvile-i sângeroase.

Deci, n'a isbutit să i le facă, aceste greutăți, cel puțin din această parte. Raporturile oficiale au rămas aceleași între România și Grecia. Cinci victime nouă, cinci cadavre mutilate după bravura antartă, cinci vieți stinse, dintre a celor mai vrednici și mai inimoși luptători pentru cauza românească. — Acestea au rămas în urmă, cinci cruci mai mult cari să însemneze calvarul acestei nații prigonite de zeii cei fără de răspundere din ceriu, și de răii cei fără de pedeapsă de pe pământ... România oficială n'are ce să le facă, — doar să trimeată pe urma lor un evlavios și compătitor: „Dumnezeu să-i ierte”...

Nu tot așa însă România neoficială. Aceasta am văzut că s'a mișcat, și dacă a înțeles scuzele Greciei oficiale și a admis apărarea și explicațiile domnului Venizelos — personaj simpatice și aci ca în toată Europa, — n'a putut înțelege cum cu un cuvânt de scuză și două de explicație să se poată trece peste niște orori, ce nu sunt macar sporadice sau izolate, ci continuă a face parte dintr'un si-

stem, dintr'o pornire, cărora pare-că pacea dela București era vorba să le fi pus capăt, odată pentru totdeauna...

Căci, își zice această Românie neoficială, opinia publică din țară, vor fi ele raporturile dela Stat la Stat cari își vor fi având regulile și rosturile lor; — dar mai sunt și raporturile dela popor la popor, cari au să însemneze și să tragă în cumpănă ceva.

Nu vor fi vinovați, d. Venizelos și Grecia oficială de cele ce s'au întâmplat și se mai pot întâmpla încă în Epir; nu stă în puterea lor să le împiedice, după cum le dezaprobă... Dar oare nația grecească nu se simte solidară cu acele întâmplări, și oare o dezaprobară, a ei chiar, nu ar fi în stare să le pună frâu și capăt?... — Noi vedem manifestări oficiale, cari sunt mai mult un fel de: „nu știu, n'am văzut, nu pot să mă amestec”... Dar nu vedem o manifestare populară de dezaprobară, de înfierare a măcelăririi Românilor din Epir, — și deci trebuie să credem... E evident ceace trebuie să credem.

Opinia publică românească nu poate fi împăcată și liniștită cu cele ce au urmat, din parte grecească, drept scuză și explicație a celor petrecute în Epir. De aceea și vedem că, departe de a se liniști, se agită, în mijlocul acestei opinii ideea de a se forma trupe de voluntari români, întocmai după modelul trupelor de voluntari greci, și a se trimite împotriva acelor, și pentru apărarea fraților români amenințați. Bineînțeles, guvernul României, România oficială, ar putea să-și spele mâinile, într'un asemenea caz, întocmai așa ca și, în cazul cellalt guvernul Greciei sau Grecia oficială... Dar cari ar fi urmările?

S'ar mai putea menține multă vreme raporturile prietenești oficiale dintre cele două țări, în vreme ce, între fiii ai acestor țări, s'ar petrece ciocniri sângeroase, — până în cele din urmă cu victime nu tot numai dintr'una și singură parte?... Vădit că nu. — Și nici o mirare n'ar fi ca, repetându-se măcelurile pentru cari, firește, d. Venizelos și Grecia oficială n'au nici o răspundere și nici o vină, — cu adevărat să se pună în lucrare și formarea de trupe române de voluntari, bineînțeles iarăși fără nici o vină sau răspundere a dlui Brătianu sau a României oficiale.

Este de amintit, în această împrejurare, o vorbă de adânc înțeles și de mare însemnare pe care a spus-o acum de curând Regele României, într'o convorbire pe care a acordat-o primului redactor al ziarului francez „Le Matin”: Astăzi politica Statelor nu mai este condusă numai după socotința și bunul plac al diriguitorilor, ci aceștia trebuie să ție samă de voința și sentimentele popoarelor lor... Această vorbă are să-și găsească aplicarea și în această împrejurare, — și poate și în altele, mai mult sau mai puțin analoge.

În această împrejurare; — fiindcă zădar nic se va tot accentua comunitatea de interese între Grecia și România, dacă această comunitate de interese nu va intra în conștiința și a unuia și a celuilalt dintre cele două popoare cu destulă tărie, ca să le determine la o atitudine, dacă nu cu totul frățescă, dar cel puțin tolerantă până la crucea vieții trupesti sau sufletești, a *alliaților*.

Și în alte împrejurări; — fiindcă mai sunt și alte cazuri când, sau în cari, alianțele, sau și numai buna înțelegere, dintre State, nu își au îndeajuns temeliiile, sau rădăcinile, asi-

Personalitatea lui Ștefan cel Mare*).

De I. Ursu.

Portretul din Evanghelia dela Voroneț¹⁾ ne arată o statură mai puțin decât mijlocie, o față rotundă, roșcovană, ochi mari, adăpostiți sub gene stufoase și o frunte lată. Ingenunchiat, el stă cu amândouă mâinile cartea sfântă a Evangheliei. Fața lui tradează, pe lângă pietate, energie și voință, iar ochii inteligență și fruntea înțelepciune. În general o figură distinsă, frumoasă și simpatice.

Aceleași însușiri le relevă, în trăsături generale, contemporanii, cari au avut ocazia să-l cunoască direct sau indirect.

Medicul trimis de Veneția ca să-l tămăduască de greaua boală de picioare, de care suferea către sfârșitul vieții, Matei Muriano, se exprimă despre el în chip foarte măgulitor.

Amintitul Domn — raportează Muriano — este un om foarte înțelept și demn de mare încredință, foarte iubit de supuși, căci este blând și drept, foarte vigilent și darnic²⁾

„Era prin natura lui istet, perfid, schimbăcios, activ și marinimos (magnanimus), pentru cari (calități) era poreclit de tineri vulpe și-

reată, — se exprimă despre el regele Sigismund, care a avut ocazia să-l cunoască cu ocazia expediției nefericite pentru Poloni din 1497, în raportul făcut prin intermediul solului său Papei Leon X³⁾

„Bărbat demn de admirat, întru nimic mai prejos decât ducii eroi, ne cari îi admirăm...” scrie despre el contemporanul său Dlugosz, celebrul cronicar al Polonilor, foarte entuziasmat de vitejia lui Ștefan și succesul avut contra Turcilor în bătălia dela Vaslui.

„Era însușit pentru lucruri frumoase și mândru, pe lângă acestea harnic și strânic în războiu, scrie Bonfinius, panegiristul regelui Matias Corvin cu ocazia descrierii expediției nefericite a stăpânului său în Moldova⁴⁾.

„Bărbat demn de amintire pentru toate veacurile prin mărimea sufletului, rafinărie, experiența militară și faptele săvârșite în chip norocos în contra regilor Turcilor. Ungurilor și Polonilor...” scrie cronicarul polon Cromer⁵⁾.

„Bărbat cam trecut în vârstă, dar destul de predispus în suflet pentru războiu” — scrie cronicarul dalmatin Tubero⁶⁾.

„Prin știința militară și faptele săvârșite în războiu a fost renumit și sărbătorit toată viața” — scrie Isthuanffii, cronicarul ungar⁷⁾ adăugând

¹⁾ Hurmuzaki II, 3, p. 171.

²⁾ p. 396.

³⁾ p. 452.

⁴⁾ p. 128.

⁵⁾ „Regni Hungarici Historia” Colon. 1695, p. 34.

că „credința era schimbăcioasă și nestatornică”.

Vestea despre vitejiile lui merse atât de departe încât un italian din Padova comunică știrea, că Veneția plătește 70—80.000 ducati soldă lui Ștefan, despre care scrie că e un om foarte rafinat și foarte fin în meșteșugul armelor⁸⁾.

„După cum în viață și în plină sănătate, tot astfel în fața morții a arătat a fi și teribil și prudent” scrie un italian la 1504⁹⁾

„Faptele tale contra Turcilor păgâni au adus atâta celebritate numelui tău, încât esti în gura tuturor” scrie Papa către Ștefan¹⁰⁾.

„Era bărbat viteaz, norocos și cu frica lui Dumnezeu” scrie „Cronica moldopolonă”¹¹⁾.

„Fosta-u acesta Ștefan Vodă omu nu mare de statu, miniosu și de crabu a vărșa singe nevinovat; de multe ori la ospețe omorâia fără giudețu. Amintrelea era omu întregu la hle, neleanesu și lucrulu său îl știa a-lu acoperi și, unde ne gândiai, acolo ilu aflai. La lucrure de războae meșteru; unde era nevoe, însuși nevoia de să virăia ca văzându-lu ai săi să nu îndărăpteadze; pentru aceaia raru războiu de nu biruia. Și unde-lu biruia alții, nu pierdea nedej-

⁸⁾ Scrisoarea lui Francisci Franchedini către Ducele Milanului din Bologna, 17 Oct. 1492. (Glasnik Belgrad 1883, seria II, t. XV, p. 137).

⁹⁾ Raportul lui Lunardo Massari din Buda, 21 Aug. 1504. Hurmuzaki VIII, p. 41.

¹⁰⁾ Hurmuzaki II, 1, No. 16, p. 14.

¹¹⁾ Ed. Bogdan, p. 228.

^{*)} Din volumul „Ștefan și Turcia” care va apărea în curând aceste.

¹⁾ Acelaș op, p. 97.

²⁾ Saouto „Diarii” IV 735 și Hurmuzaki VIII 36.

gurate în sentimente și raporturi analoge dintre popoarele înseși, cari în definitiv au să consfințească și să asigure trăinicia tuturor bunelor înțelegeri și a tuturor alianțelor celor oficiale.

Dictate de interese, da. Bunele înțelegeri și alianțele oficiale nu pot fi decât așa, dictate de interese. Și nici nu este vorba ca să treacă sentimentele, ca atari, peste interese sau înaintea lor. Dar este vorba ca asigurarea intereselor să fie reciprocă și egală, — și atunci va trebui să avem în vedere, fiecare dintre noi, *interesele existenței noastre naționale*, aci și pretutindenea. — Acestea au să primeze, și paza lor nu este numai în mâinile oficialității Statelor, ci și în puterea conștiinței, voinței și acțiunii popoarelor.

Problema jidovească și poporul român.

De Dumitru C. Moruzi.

Nu sunt cine știe ce juriconsult celebru, care dela înălțimea pergamentelor, sau a notorietății scrierilor ce le-a publicat, să se încumeteze a da sfaturi țării, ci numai un smerit autodidact, care în decursul sbuciumatei mele vieți de șizeci și patru de ani, multe am văzut, multe am suferit și multe am înțeles. Cât am fost în putere, crezul meu era că omul datorește țării sale nu numai viața, dar dragostea, munca cinstită și devotată, punând în serviciul ei toată inteligența — multă ori puțină — cu care l-a înzestrat firea. Pe urmă când doborât de boală și de cea mai crudă infirmitate — surzenia — am devenit neap pentru orice serviciu, am socotit ca omul, pe cât poate sufla și gândi, are datoria de a concentra toată mintea, puterea de muncă, amintirile și experiențele vieții, în folosul țării sale, și așa am și făcut în puținele și neînsemnatele scrieri ce le-am publicat. Așa că așa voi urma să fac, cât voi avea puterea să țin în degete condeiul.

Prin faptul că acum treizeci și unu de ani, am bătut și eu la ușile corpurilor legiuitoare când cu prilejul recunoașterii mele ca cetățean român, am studiat cu osârdie legile noastre de împământenire, și în litera lor, dar mai cu seamă în consecințele lor morale, căci în timp de treizeci și unu de ani, am avut destulă vreme a cunoaște mulți împământeniți și mai mulți doritori de împământenire precum și prilejul ca să studiez mentalitățile, simțirile și gândirile de care erau cuprinși și unii și alții. Ba ceva mai mult, am întâlnit Români neaoși și prin sânge, și prin fire — dintre

care sunt și eu, — expuși la umilitoarea nedreptate, de a cere recunoașterea lor de Români, dela aceleași corpuri legiuitoare și deavalmă cu străinii.

Rezultatul eugetărilor mele, nu-l puteam însă da în vileag. Ar fi fost fără nici un folos pe cât timp eram sub regimul fostei constituție și al faimosului ei art. 7.

Dar acum că m-a învrednicit Dumnezeu să trăiesc zilele de astăzi, lucrul se schimbă cu totul, și cu toată lipsa mea de diplome, mă simt dator să supun și să dedic eugetările mele de mulți ani, oamenilor luminați, destoinici și iubitori de neam, pe cari îi va alege țara pentru a-i așeza mărirea, puterea și înflorirea viitoare pe temelii noi și sănătoase.

Primească dar aleșii țării mele iubite, părerile acestea ale unui bătrân, așa cum le sunt dedicate, adică cu acelas dragoste de neam și curățenie de suflet.

Iași, în 14 Martie 1914.

Dumitru Moruzi.

Problema jidovească și poporul român.

I.

Un fapt de însemnat în istoria neamului nostru este: că pe cât timp am fost în restriște, năvăliți din toate părțile de străini, pierzându-ne chiar neatârnat, ne-am păstrat neatine curățenia și toate însușirile sângelui nostru latinesc, mai bine decât frații noștri Italiani, mai bine decât Spaniolii corcici cu sânge arăbesc, și, mai ales decât Francezii, latini numai prin limbă și literatură, iar ca sânge amestecați cu toate neamurile care alcătuiesc Galiile din timpul lui Iulius Cesar, și cari nu aveau cu latinii sau între ele, vre-o înrudire nici ca fire, nici ca limbă, nici ca însușiri. Aproape ca și la noi se învață în Franța limba franceză, ca limbă de școală; deosebirea e numai că se învață mai bine și că servește de limbă oficială și tot ea e limbă literară și științifică. Aceasta nu împiedică majoritatea Francezilor ca, pe lângă limba oficială, să mai aibă fiecare limba lui maternă, limba de obârșie a neamului său. Cu poezii ei, cu basmele și legendele ei, și neînțeleasă de către ceilalți francezi. Ba între ei vei găsi cari au uitat-o cu desăvârșire, ori n'au grăit-o niciodată, tot ca și la noi. Ce afinitate oare poate exista între limba, firea, moravurile și obiceiurile Bretonilor și a Bascilor sau a Navarezilor, a Normanzilor și a Gasconilor, a Flamanzilor și a Provensalilor și așa mai departe? Până și Marsilia — cel mai frumos port comercial al Franței — se glorifică cu obârșia sa elină. Numai ramura noastră Daco-Latină a rămas stăncă neclintită, bătută hojma de valurile barbare, înlocuite, până mai ieri, de năvălirile celor trei împărății mai puternice ale lumii! Numai noi Românii, am rămas stăpâni de fapt asupra pământului eucerit de strămoși, stăpâni pe firea noastră de latini, cu limba cea mai apropiată de limba mamă, cu datine, moravuri și obiceiuri, cu legende basme și un întreg folklor, trase dela obârșia noastră, înfășărit și cu acel dar de asimilare moștenit dela strămoși, care face pe fata care se mărită cu un străin să-i romanizeze întreaga casă.

Și astfel de stare a dăinuit prin voacuri, cât timp am fost în restriște. De cum însă ne-am răscumpărat neatârnat cu prețul vieților a zece mii de eroi, căzuți pe câmpiile Bulgariei, am fost siliți a o mai răscumpăra odată, făptuind prima siluire asupra firei neamului, împotriva instinctului său atavic, împotriva buului său simț strămoșesc, prin înscrierea în pactul nostru fundamental, a rușinosului articol 7, care — după dreapta judecată — nu este alta decât proclamarea unui neadevăr protivnic firei, moralei și dreptății.

Cum! Iată un străin, care acum 12 ani poate nu știa că există sub cer o Românie, nici unde ea este așezată, și așa deodată, nitam, nisam, este apucat pe trun noi și țara noastră de o dragoste atât de năstrănică, încât se lăpădă de tot ce un om de treabă trebuie să aibă mai scump în suflet, adică numele patriei sale și protecțiunea ei și este gata a-și da viața pentru ea, vărsând, la caz de război, sângele fraților, a rudelor și a prietenilor rămași credincioși țării sale de obârșie iar noi, în loc de a-l da pe mâna consulului respectiv sau cel puțin a-i face o zdravănă morală, arătându-i toată nelegiuirea faptei sale, îi acordăm de îndată protecțiunea noastră chiar de ar fi comis vre-o crimă politică în țara lui, îl supunem la toate sarcinile și impozitele celorlalți Români, fără a-i da nici unul din drepturile politice ale Românilor, și ne bucurăm foarte, că înmulțit cu unul numărul contribuabililor. Anoi, pe zece ani — dacă nu va fi fondat vre-o fabrică sau vre-o altă instituție folositoare, în care caz este scutit și de acel stagiul supărător — spre a-l răscumpăra că a rămas statornic în urta sa faptă de lepădare, îi face deosebita onoare a face anume pentru d-lui o legă specială prin care-l declarăm român!

Și iată-l deci pe străinul nostru, Român ca toți Românii, bucurându-se de toate drepturile ca cel mai neaoș fiu al neamului. Prin ce minune, prin ce poprire asupra lui a sfântului Duh, acest om — rămas străin de neam după obținerea decretului ca și înainte — a devenit așa deodată român adevărat, cu toate însușirile bune sau rele ale neamului și cu acelas dragoste de neam ca băștinășii? Are el vre-o legătură cu neamul? Sau vre-o înrudire cu dânsul? Care legătură poate el să aibă alta în țara aceasta, decât scârbosul interes material, căruia i-a jertfit onor sa de om de treabă, datoriile sale către adevărata patrie și toate dragostele sale firești? Și este oare crezut că dispărând deodată interesul material, acesta va sta măcar o clipă la îndoială între o patrie adoptivă de care nu-l mai leagă nimica și adevărata lui patrie? Iată dar pe cine primim în neam și cui îi dăm mijlocul să ajungă în capul guvernului, sau să comandă o armată în fața dușmanului. Notați bine vă rog, n'am vorbit până acum decât de acei străini veniți noi din niște neamuri având ființă de stat și recunoașterea ca atare.

Acest neadevăr monstruos pătruns odată în con-

dea, că știindu-să căzută giosu să rădica deasupra biruitorilor... L-au îngropat țara cu multă jeale și plângere în mânăstire, în Putna, carea era de dânsu zidită. Atâta jale era, de plângea toți ca după un părinte al său, că cunoșteau toți că s'au scăpatu de multu bine și de multă apăratură. Ce după moartea lui până astăzi îi dzic stuii (sfântul) Stefanu vodă, nu pentru sufletu, ce iaste în mâna lui Dumnedzău, că el încă au fost om cu păcate, ci pentru lucrurile cele vitejești, carele nime den domni, nice mainite, nice după aceia l-au agiuns¹²⁾.

Din cele ce știm dela contemporani și din analiza faptelor sale politice și războinice rezultă că Ștefan a posedat toate calitățile, cari se cer dela un șef de stat: o profundă cunoaștere a oamenilor și împrejurărilor știind să folosească împrejurările, sau să cedeze la nevoie; o excepțională putere de muncă și spirit de jertfă și mai presus de toate energie și voință de fier, cari au făcut din el înainte de toate un om de fapte. Pe cât de meșter și de vitează era în războaie, pe atât de rafinat și de șiret era în diplomație. Aceste două însușiri, cari împreună, dau cea mai mare valoare unui om de stat i-au fost recunoscute de aproape toți contemporanii, cari au scris despre el. Grație acestor două însușiri, meștesugul războiului și rafinării în diplomație, a putut să-și mențină atâta vreme domnia și să ducă barca statului

său timp de 47 ani printre cele mai periculoase stânci.

Astfel când rivalul său învins, Petru Aron, a fugit în Polonia, Ștefan a înțeles că trebuie să se impună Polonilor prin demonstrații războinice, tactică, care și-a avut efectul, căci Polonii, ocupați în Prusia, s'au văzut siliți să recunoască faptul îndeplinit și să sacrifice pe clientul lor adăpostit la ei. În acelas timp Ștefan a cedat curentului timpului și tradiției locale și a recunoscut suzeranitatea Polonilor (1459).

Aceeași tactică a repetat-o față de Ungaria, care a dat azil lui Petru Aron, după ce Polonii au recunoscut pe Ștefan ca Domn al Moldovei, prădând țara Săcuilor și continuând ostilitățile cu regele Mătiaș Corvin până când a izbutit să pună mâna pe Petru Aron, să scape astfel de un rival și să răzbune uciderea părintelui său Bogdan.

Cât au durat ostilitățile cu Ungaria echilibrul politic l'a păstrat prin raporturi bune cu Turcia și cu Polonia, dar după ce n'a mai avut motive de ostilități cu regele Mătiaș a schimbat frontul politicii sale, punând în balanța dușmanilor pe Munteni și Turci și în a prietenilor pe Unguri și pe Poloni, căci pe lângă calcul politic și rafinării diplomatice, Ștefan a avut o bună doză din idealul timpului, care era lupta pentru creștinătate contra Semilunei. Valul păgân ajunsese până la granița țării sale — Radul era client al Turcilor — și Marele Domn al Moldovei, atât din sentiment de demnitate și ideal

creștin, cât și din spirit de independență și conservare, din necesitate politică, s'a văzut demnat să aducă jertfele necesare pentru idealul creștinătății, care concorda cu interesul său de a-și conserva un tron independent, pînă la războiul cu clientul lui Mahomet II și acesta.

Jertfele mari, cari i-au dat victorii strălucite ca cea dela Vaslui, au făcut din Ștefan Domn o celebritate europeană, un erou al secolului, un distins luptător pentru creștinătate, și a plătit lupta aceasta pentru ideal cu îngustarea hotarelor prin pierderea celor doi plumoni Moldovei, Chilia și Cetatea Albă.

În fața loviturii acesteia el nu ezită a-și sacrifică mândria personală prin închinare în soană către regele Poloniei în speranța unui ajutor considerabil cu care să-și recucerească Cetățile, indispensabile pentru păstrarea independenței Moldovei. Dar îndată ce s'a conștient că Polonii n'au pus destulă sinceritate, nelăsându-l în măsura cuvenită, a recunoscut faptul îndeplinit al ocupării cetăților, s'a împăcat cu Turcii și și-a îndreptat în mod brusc frontul spre Polonia (1489), care a sfârșit, în urma limitărilor suferite de partea lui Ștefan, prin recunoașterea complectă emancipare a Moldovei de Polonia (1499).

Un exemplu de excesivă rafinării diplomatice a lui Ștefan ni-l dă nereușita politicii de chiavelice a regelui Albert, care voia sub masca cooperării războinice contra Turcilor

¹²⁾ „Chronique de Gligorie Ureache”, ed. I. N. Popovici București 1911, p. 85—86.

toate era fatal să mai pătrundă alte două tot atât de nedrepte și de protivnice firei și bunului simț.

1. Siliu pe fiii neamului, născuți pe pământul strămoșesc sau aiurea, dar supuși unei oblăduiri străine, atunci când vin să se opoșească sub oblăduirea noastră, să ceară recunoașterea lor de Români dela aceleași Corpuri Legiuitoare și să se supuie aceluiași formalități pe cari le cerem străinilor. Deosebirea ce o facem este numai că unora le acordăm numele de Români iar pe ceilalți îi recunoaștem că sunt Români. Așa dar cei dintâi au nevoie de un oarecare număr de voturi pentru a se putea zice Români fără ca să fie, pe când cei de-al doilea, la caz unde nu ar întruni majoritatea de voturi, deși români, ar rămânea străini! Dar în tot cursul dela crearea lor și până la ieșirea decretului, tot străini rămân Români aceia, cari prin naștere se bucură de un drept moștenit din moși strămoși ca, sau fără voturile Corpurilor Legiuitoare unde erau ce căuta? Dreptul lor fiind o moștenire, ei nu-l pot valorifica decât înaintea instanțelor judecătorești competente a statua asupra moștenirilor.

2. Ridicăm calitatea de român, ori cui s'ar fi pus măcar o clipă sub oblăduire străină. Bun. Pedepsă e cam drastică, dar totuși de admis ca pedepsă. Dar fiii lui născuți în urma lăpădării sale — fiind minori — au fost siliți să-și urmeze părinții — ce sunt ei viitorii? Pentru ce de vor să se reîntoarcă în țara lor, și trimitem iar corpurilor legiuitoare ca să-i recunoască? Ca sau fără voturi, nu sunt ei mai români decât acei pe cari îi facem prin aruncare de bile albe în urna albă? Atunci, cu ce drept îi lipsim de moștenirea lor imprescriptibilă?

Iată urmările concepțiunii false, nefirești și străine, al așa zisul naturalizării.

PENTRU OSÂNDIȚII DIN SĂTMAR. Primul la redacție o mulțime de scrisori și altceva referitor la procesul dela Sătmăr. Privind însă dispozițiile legilor ungare suntem necesitați a aduce la cunoștința obștei românești că ne este imposibil a publica scrisorile ori celelalte semne de lubre și compătimitre ce ni se trimit în această cauză, deoarece în cazul contrar am fi expuși și noi la temniță și amende grele. Tot ce am primit însă și vom primi și în viitor se va alătura la dosarul afacerii, care se va păstra în arhivul nostru ca izvor al istoriografiei viitoare române și iară tot ce ni se trimite spre alt scop în legătură cu procesul dela Sătmăr se va administra cu punctualitate la locul destinațiunii fără să se publice.

Frații noștri de pretutindeni ne vor înțelege.
„ROMÂNUL”.

D. Disescu despre relațiile dintre Austro-Ungaria și România. Fostul ministru de culte și instrucțiunii publice în cabinetul Maiorescu, d. Disescu publică în „Temps” un articol despre România și Austro-Ungaria în care se spune între altele:

Intre România și Austro-Ungaria de fapt a existat o antantă, dar o alianță, în sensul adevărat al cuvântului n'a existat nici când. România a aparținut timp de 35 de ani sferei de influință a triplei alianțe, dar în urma evenimentelor din urmă antanta cu Austro-Ungaria și-a pierdut caracterul ei cordial, care-l avea mai înainte. Oficialii ambelor țări vorbesc de o înțelegere politică între cele două state dar aceasta nu-i adevărat.

Cauzele relațiilor reci, cari stăpânesc azi în Viena și București sunt următoarele: Austro-Ungaria a refuzat să dea chestiei românești din Ungaria o soluție, care să ne mulțamească. Se poate eventual zice că chestia aceasta e curat ungară. Dar noi nu suntem aplicați să recunoaștem un astfel de punct de vedere și privim în acest răspuns un refuz.

Intr'o scrisoare, pe care am adresat-o în August 1912 către contele Berchtold, prin care protestez împotriva numirii unui episcop greco-catolic maghiar într'un ținut românesc, i-am dat totodată să înțeleagă, sub cari condiții ar putea primi prietenia cu Austro-Ungaria un caracter sincer. Sfaturile mele n'au fost urmate.

A doua cauză e atitudinea dușmănoasă a Austro-Ungariei față de România.

Austro-Ungaria a urmat în Balcani o politică izolată, care era îndreptată ca în Bulgaria să se trezească speranțele pentru recăștigarea teritoriilor pierdute. Politica aceasta a făcut-o Austro-Ungaria nu numai împotriva triplei antante, ci și împotriva Germaniei și Italiei. Cartea roșie de fapt e foarte iscusit redigată, dar din acte reiese adevărul că Austro-Ungaria a sprijinit străduințele bulgare. Atitudinea străină a Austro-Ungariei față de România a ieșit la iveală mai lămurit în cursul tratativelor de pace din București. Evident că intenția guvernului din Viena e să atâte Bulgaria împotriva României, România împotriva Serbiei, să indușmănească Serbia cu Bulgaria și Bulgaria cu Serbia

și cu Grecia. Din învălmășeala aceasta generală se crede acum în Viena că vor putea trage un folos, o astfel de politică însă e incompatibilă cu bunele relații cu România.

Frumoasele serbări dela Șiria.

Desvălirea bustului lui Ion Russu-Șirianu

— Dela trimisul nostru special. —

Ieri, Duminecă, a avut loc în frunțașă comună Șiria (comit. Arad) desvălirea bustului lui Ion Russu-Șirianu.

Intreagă Șiria, ba pot zice întreagă Podgoria a îmbrăcat ieri haină de sărbătoare, mic și mare și-a dat întâlnire în Șiria pentru ca împreună să aducă omagiu memoriei alesului fiu al Șiriei, care a fost fala și mândria acestui mare ținut românesc.

Dar nu numai frații din Podgorie, ci și numeroși oaspeți din Bănat, Ardeal și din România au venit să ia parte la aceste frumoase serbări naționale, în modul acesta dând cu toții o frumoasă și impunătoare dovadă de solidaritate națională.

Comitetul nostru național a fost reprezentat prin deputatul Șiriei d. Dr. Ștefan C. Pop.

Acești iubiți frați ai noștri sunt următorii: d. Alexandru Hodoș (din partea „Soc. scriitorilor români”), d. A. Ranetti (secretarul „Sindicatului ziaristilor români”), d. George Ranetti (ca delegat al Sind. ziaristilor români, — al Ligei Culturale secția București și ca reprezentant al dlui profesor universitar și deputat în camera română Nicolae Iorga), d. V. Rusenescu („Universul” dir. „Anuarului presei române”), d. Alexandru Verzea, (ca delegat al Casei de cetire „Petru Liciu”).

Din partea familiei regretatului I. Russu-Șirianu au participat dna văd. Russu-Șirianu (București), fii Mircea (Paris) și Vintilă (București), fiica dna Cernătescu și d. Cernătescu ca ginere (Câmpina), dna Hortenzia Birăuțiu (Budapesta) ca nepoată.

pregătească cursă Domnului Moldovei. Acesta a acceptat cooperarea, dar în momentul când Albert se apropia de Nistru, el se afla cu oștile la Roman și avea gata în ajutorul său oștile turcești și ungurești, cu cari avea să se apere contra aliatului, care spera să-l găsească nepregătit. Astfel nu numai că a scăpat de cursă, pe care voia să i-o întindă sub masca alianței vecinului său dela nord, dar a pregătit acestuia o cursă în Codrul Cosminului, care a pricinuit regelui Albert un dezastru simțitor, pe care Domnul l'a complectat în anul următor în cooperare cu Turcii prin prădarea cumplită a părții de sud a regatului. Alt exemplu e cursa pregătită lui Petru Aron în țara Săcuilor.

Pe lângă talentul acesta excepțional de a cântări cumpăna politică, Ștefan a dovedit o putere excepțională de muncă, cea dintâi calitate a oamenilor mari și un spirit de jertfă ce se constată din numărul mare de războaie conluate mai totdeauna de el în persoană, deși a purtat până la sfârșitul vieții pecetea dureroasă a ranei dela picior, căpătată la asediul Chilieii în 1462. Deși către sfârșitul vieții nu putea mișca mâinile și picioarele¹⁷⁾ îl găsim totuși în fruntea oștilor în Pocuția și desvoltând cea mai mare energie în diplomație pentru a putea păstra pământul, care aparținuse pe vremuri Moldovei.

„Eu sunt înconjurat din toate părțile de dușmani — zise Ștefan către medicul său Muriano — și am avut de când sunt Domn al acestei țări 36 de războaie, din cari în 34 am ieșit cu biruință și 2 le-am pierdut.”¹⁴⁾

Cât privește iuteala în acțiune se poate constata din scrisoarea trimisă de el din Iași la 20 Iunie 1475, în momentul când se aștepta la expediția de revanșă a lui Mahomet II: „Curierul acela scrie el — trebuie să alerge ziua și noaptea la regele Mătiaș și să-i ducă vestea acestor dușmani ai creștinătății... ca să vie cât se poate de grabnic pe vreme de zi și de noapte cu toate puterile sale în ajutorul nostru.”¹⁵⁾

Simțul realității l'a dovedit în toate ocaziile, dar mai ales după victoria cea mare dela Vaslui, de care Domnul nu s'a lăsat amestecat, ci dându-și seamă de realitate a exprimat în aceeași circulară, trimisă Curților Europene pentru a le vesti biruința, convingerea că Sultanul va veni în persoană ca să ocupe Moldova, „această poartă a creștinătății”, care dacă va fi pierdută „se va periclita și va fi supusă creștinătatea întreagă.”¹⁶⁾

Mândria și demnitatea respiră din toate faptele sale și din scrisorile și convorbirile cu solii statelor vecine.

„Am învins pe dușmanii noștri și ai crești-

nătății, i-am zdrobit și călcat sub picioarele noastre” scrie Ștefan în circulara amintită trimisă Principilor creștini pentru a le vesti biruința dela Vaslui.¹⁷⁾

„Dacă cardinalul era bolnav — răspunde Ștefan solului polon venit să scuze nevenirea cardinalului Frideric, fratele regelui polon la ziua fixată pentru revizuirea chestiunii Pocuției — se găseau alții în regat, dar Polonii cred că au de a face cu un copil. De acum încolo vreau să-mi păstrez propriul meu (pământ) cu prețul capului meu.”¹⁸⁾

„Rog să intervii pe lângă Majestatea Sa — se exprimă Ștefan către un Polon în chestia Pocuției — ca să dea pace acestei țări și să o lase, căci e țara mea și patrimoniul meu, primit cu învoirea regelui Ungariei și din mandatul lui, pe care îl voiu apăra cu prețul capului meu.”¹⁹⁾

Religiositatea reese din numeroasele mănăstiri clădite de el pentru iertarea păcatelor sale și mărirea lui Dumnezeu, căruia îi atribuia toate victoriile sale. După marea victorie dela Vaslui el a postit câteva zile cu pâine și cu apă, pentru a mulțumi Divinității pentru biruința dată în contra păgânilor.²⁰⁾

¹⁷⁾ Vezi mai sus p. 55.

¹⁸⁾ Uljanickij „Materialy” 217—219.

¹⁹⁾ Ibidem 225.

²⁰⁾ Cf. Cronicile noastre și Cromer ed. Colonia 1589, p. 418: „Moderate autem Stephanus illa sua fortuna

¹⁴⁾ Sanuto „Diarii” IV 735 și Hurmuzaki VIII 36.

¹⁵⁾ Vigna III 479.

¹⁶⁾ Vezi mai sus p. 56.

¹⁷⁾ „...d' li pledi et d' le man non si poteva mover...” Hurmuzaki VIII, 39.

În tot decursul frumoaselor serbări membrii familiei regretatului I. Russu-Şirianu precum și frații noștri din România au fost obiectul celor mai vii manifestări de stimă și iubire.

Parastasul.

După terminarea sf. liturgii a avut loc un mare parastas oficiat de către d. protopop **Lucuța** asistat de dnii preoți **Vas. Popovici** și **R. Măeruşan** din localitate. Răspunsurile le-au dat cu multă precizie și duioşie corul în 3 voci al școlarilor, apoi corul de bărbați, ambele conduse cu pricepere de tânărul dar harnicul învățător **Mihai Ples**.

Atât biserica cât și curtea bisericeii au fost țesite de lume, popor și intelectuali. Remarc prezenta unui foarte numeros număr de dame și domnișoare române.

D. protopop **Lucuța** a ținut un pătrunzător discurs care a emoționat până la lacrimi numeroasa asistență.

Toți priveau cu multă duioşie la văduva regretatului **Russu-Şirianu** și la ceilalți membri ai familiei lui cari plângeau în hohote ireparabila moarte a iubitului lor.

Dar plângea cu sinceră durere și poporul, în mijlocul căruia I. Russu-Şirianu a trăit, pe care l'a iubit ca sufletul său, și pentru luminarea și deșteptarea căruia a suferit martiriu și și-a sdruncinat sănătatea.

Sfințirea bustului.

Terminându-se parastasul întreg poporul în frunte cu dnii preoți, corul etc. se așează în jurul bustului, care este așezat într'un foarte frumos loc alături de sf. biserică cu fața spre sat.

Actul desvălirii se începe cu un frumos discurs rostit în numele comitetului național de către d. **Dr. Ștefan C. Pop**, deputatul cercului electoral Șiria.

Dsa spune între altele următoarele:

*Iubit popor,
domnilor și doamnelor,*

În anul 1909, la 12 Dec. st. v. moarte năpraznică curmă viața distinsului luptător național **Ioan Russu-Şirianu**. În anul acela, și cu ceva mai înainte, moarte nemiloasă ne răpește aproape o pleiadă întreagă de bărbați aleși. Moare apostolul bisericeii sale, neîntrecutul istorician **Dr. Aug. Bu-**

„Ajutat'a Dumnezeu și a fost risipă mare de tot pe Basarab” scrie Ștefan în inscripția dela biserica din Rădăuți în amintirea victoriei dela Râmnic²¹⁾. — „Și cu voia lui Dumnezeu au fost biruiți creștinii de către păgâni” scrie el în inscripția dela Răsboieni în amintirea ciocnirii de acolo.²²⁾

Ca revers n'am putea cita decât cruzimea, care era caracteristică tuturor oamenilor vremii și care n'a fost desigur pornită din fire, ci din calcul rece politic. Tăierea capetelor boierilor, amintită de Cronicile noastre, și omorârea Turcilor prizonieri și a solilor tătari a fost dictată nu de sentimente de cruzime, ci de rațiunea de stat, căci n'avem indicii ca el să fi tăiat capete de ale boierilor săi din capricii sau pentru satisfacerea plăcerilor sau ambiției personale, ci numai ca pedeapsă pentru încercare de trădare. Din contră Muriano, solul Venetiei ni-l arată foarte iubit de supuși pentru spiritul de dreptate și pentru blândețea lui. Această iubire s'a păstrat prin tradiție la urmași și Ureche urma desigur glasului tradiției când scria că „plângea toți ca după un părinte..., că cunoștea toți că s'au scăpatu de multu bine și de multă apăratură”.

Prin calitățile lui de bărbat de stat, cari consistau din profunda cunoaștere a oamenilor și împrejurărilor, pe cari știa să le domine, putere excepțională de muncă și spirit de sacrificiu, voință de fier, rafinărie diplomatică și meșteșugul răsboiului, iuțeala în acțiune și simțul realității, el merită cu drept cuvânt numele „Cel Mare.”

usus est soli Deo victoriam acceptam referens ac toto quatruiduo delnceps omni praeter panem et aquam cibo abstinens”.

²¹⁾ Vezi mai sus p. 105.

²²⁾ Vezi mai sus p. 83.

nea; Bănatul pierde pe cel mai de seamă bărbat politic al său, pe **Coriolan Brediceanu**; iar presa română pierde pe nestorul gazetarilor români, pe **Aurel Mureșianu** și tot în acel timp moarte năpraznică se aruncă asupra celui mai dibaciu maestru al condeiului: **Ioan Russu-Şirianu**.

Conform programului acestui măreț festival d. **Vasile Goldiș** este chemat să țină cuvântarea festivă; cu toate acestea fie-mi permis și mie, în scurte cuvinte a schița unele momente din viața bogată a lui **Ioan Russu-Şirianu**, mai ales, că la acestea fapte ale lui am fost martor și în luptele sale tovarăș.

Ioan Russu-Şirianu se reîntoarce din România înzestrat cu bogate cunoștințe și ajunge la Sibiu ca redactor la „Tribuna” chiar în era redșteptării naționale. Valurile luptelor îl răpesc cu sine și pe **Ion Russu-Şirianu**. În parte la toate mișcările politice; în scurtă vreme vine în colizie cu procurorul și deja la 12 Septemvrie 1893 este condamnat la închisoare de stat.

În 3 rânduri, urmate în intervale scurte, a stat **Russu-Şirianu** înaintea curții cu jurați și a fost osândit. Pedeapsa și-a împlinit-o totdeauna cu seninătatea sufletelor mărețe și totdeauna spunea că *sunt prea mici jertfele, cari le aduce pentru desrobirea neamului său.*

Evenimentele ivite în sinul partidului, la sfârșitul anului 1895, îl aduc pe **Russu-Şirianu** la Arad, unde împreună cu mai mulți prieteni de ai lui întemeiază ziarul „Tribuna Poporului”, un organ de publicitate condus cu multă iscusință și cunoștință, iar de popor cu dragoste cetit.

Sărăcia și multele mizerii ale zilei l'a urmărit pe **Russu-Şirianu** până în mormânt așa, încât cu drept cuvânt putem zice că, *viața lui a fost un adevărat calvar*; mai ales în anii din urmă ai vieții sale a fost mai mult bolnav decât sănătos și ironia sorții a vrut că, chiar și după moarte să fie chemat înaintea parchetului să răspundă pentru valoroasa sa carte „Iobăgia”.

Această carte, care se bazează pe datele celor mai valoroși istorici maghiari cuprinde numai câteva epoce din trista iobăgie, și după cum anunțase, fericitul **Ioan Russu-Şirianu** avea să mai apară încă 2 tomuri. El însă a murit fără de a-și putea termina opul său.

Iobăgia, — durere — există și azi, nu în forma ei feudală, ci în altă formă cu mult mai detestabilă, și datorința noastră este ca prin lupte necurmăte desrobind neamul să punem capăt iobăgiei de astăzi.

Figura măreață a lui **Russu-Şirianu** în evoluțiunea epocelor istorice nu dispăre în negură, ci se ridică ca un far luminător arătându-ne calea adevărată care duce la *desrobirea națională și redobândirea libertății naționale*. Pentru acest ideal a luptat **Russu-Şirianu**, a suferit și a scris, și el nu cade *ingenunchiat desarmat, ci cade lângă steagul pe care l'a servit cu credință până la sfârșitul vieții sale*. Să cadă deci vâlul care acopere bustul lui **Ioan Russu-Şirianu** și să rămână acest monument ca simbol al iubirei de neam, a jertfii de sine și a datorinței împlinite! (În acest moment vâlul care acoperea bustul, cade).

În numele *comitetului partidului național*, al cărui membru distins a fost **Ioan Russu-Şirianu** dela începutul carierei sale politice până la moartea sa, depun ca semn de recunoștință această cunună de lauri.

Rog pe Onoratul domn protopop, ca prin stropirea cu apă sfințită să consacreze acest modest monument, care este totodată și simbolul recunoștinței poporului român și cu dragoste frățească invit epitropia bisericeii gr. or. române a primi în îngrijirea sa acest monument închinat din contribuțiile sufletului românesc de pretutindenea memoriei celui mai binemeritat fiu al comunei Șiria.

Ia apoi cuvântul directorul ziarului nostru, d. **Vasile Goldiș**.

Directorul nostru într'o lungă vorbire vorbește despre „*Conștiința națională*”.

Numeroasa asistență a ascultat cu mult interes această vorbire.

(Corul școlarilor, sub conducerea învățătorului **M. Pleș** cânta frumoasa și eroica cântare „Înainte pui de lei”).

În numele familiei ia cuvântul d. **Mircea Russu-Şirianu**, fiul mai mare al regretatului I. Russu-Şirianu.

— Fiul cel mai mare a lui **Ion Russu-Şirianu** — spune dsa — vine să vă mulțumească, în numele familiei celui dispărut, pentru că ați știut să-i venerați în mod așa de nobil și de strălucit memoria...

Vă mulțumesc, Vă mulțumesc mult și Vă rog să credeți că aceste clipe, în cari am putut cunoaște toată comoara ce o ascunde sufletele voastre de nobili Români, vor rămânea cele mai frumoase, cele mai sfinte din viața mea!... Niciodată n'am văzut atâta entuziasm și o iubire așa de caldă de neam și niciodată un popor n'a știut să serbeze cu sentimente așa de curate și de profunde pe un fiu al său care și-a făcut datoria...

După terminarea vorbirilor oficiale d. deputat **Dr. Ștefan C. Pop** mulțumește poporului adunat într'un număr atât de mare pentru frumoasa manifestație de dragoste, salută pe văduva și fiii, fiica, ginerele și pe nepoții lui **Ioan Russu-Şirianu**, mulțumește apoi reprezentanților societăților culturale din România pentru prezența lor, care ne-a pricinuit o mare bucurie și elevație sufletească.

Cu acestea s'a terminat actul desvălirii bustului.

Banchetul

La orele 1 și un sfert a avut loc o masă comună la hotelul „Central”. Au luat parte peste 250 de persoane.

S'au rostit frumoase toasturi de către următorii dni: deputatul **Dr. Ștefan C. Pop**, **Georg. Ranetti**, protopopul **Lucuța**, **Al. Verzea**, **Vas. Goldiș**, țaranul **Nic. Lăzărescu** și **Mircea Russu-Şirianu**.

D. G. Ranetti vorbește întâi ca delegat al „Sindicatului ziaristilor”. După ce rostește câteva cuvinte de salutare frățească d-sa cetește următoarea scrisoare pe care a adresat-o, înainte de plecarea d-sale la Șiria, președintelui numitului sindicat:

Stimate dle președinte,

Primesc din partea epitropiei „*Fundației pentru ajutorarea ziaristilor Români din Ungaria*” o adresă prin care sunt rugat a interveni spre o multămitoare rezolvare a unei cereri pe care vi s'a făcut ca „*Sindicatul ziaristilor din Bucaresti*” să contribuie și el cu un obol cât de mic dest la îndulcirea stării materiale precare a coștraților Ardeleni.

Convins că cunoașteți mai bine decât mine împrejurările vitrege în cari își desfășoară zetarii de peste Carpați activitatea lor profesională, înfrunzând neconținut primejdia celor brutale prigoniri; încredințat, de asemenea, că tăria sentimentelor d-voastră naționaliste; și nădejdea, stimate dle președinte, că solicitanții vrednicilor apostoli ai presei române din Ungaria a găsit din prima clipă un ecou simpatic în sufletul d-v. și al membrilor comitetului conducători, așa încât demersul ce fac astăzi este de prisos, cu toate că-mi dau seama de parțialitatea cu care trebuie administrată averea „Sindicatului” în ajunul punerii temeliei clădirii noastre.

Dacă totuși vă scriu rândurile de față, este mai mult spre a atrage luarea aminte a comitetului că remiterea sumei desigur deja votate pentru ajutorarea coștraților Ardeleni ar putea să se facă foarte nimerit de casierul nostru cu prilejul inaugurării monumentului pe care recunoștința țărânilor din Șiria l-a ridicat regretatului ziarist **Russu-Şirianu**.

Mai mult decât desertăciunea unui discurs omagial oricât de elocvent, mai mult decât înalțarea unei oricât de frumoase cunună de lauri, gestul „Sindicatului ziaristilor din Bucaresti” este dovada celei mai nobile solidarități de breșă și de neam cu necăjiții dar neșovăelnici țărâtori ai presei ardeleni, și-ar fi și chipul cel mai potrivit spre a cinsti memoria bravului ziarist a cărei figură va fi imortalizată Duminec 20 Aprilie v. în Șiria.

Primiți, Vă rog...

G. R.

D. G. Ranetti termină spunând, că „Sindicatul ziaristilor români” a votat în scopul ajutorării *Fundației ziaristilor români din Ungaria și Transilvania* suma de *una mie coroane*, ca sumă a și adus-o aici d. **Al. Hodoș** casierul Sindicatului și pe care d-sa o predă dlui **V. Goldiș** directorul „Românului” spre a o trimite la destinațiunea. (*Aplauze îndelungate.*)

D. G. Ranetti mai vorbește apoi și ca delegat al Ligei Culturale secția București. D-sa

duce salutul cald al secției București și spune că a adus, pe seama fondului ziariștilor români de aici, suma de 300 coroane, care sumă o predă tot dlui Goldiș. (Aplauze și ovații la adresa Ligei Culturale.)

Apoi d. G. Ranetti mai vorbește și a treia oară în numele marelui savant, d. profesor universitar și deputat Nicolae Iorga, care — spune d-sa — din motive binecuvântate regretă a nu putea lua parte în persoană la această frumoasă serbare națională.

Dsa ceteste următoarea scrisoare pe care a primit-o din partea dlui N. Iorga:

Arată, te rog, rudelor meritosului luptător pentru drepturile națiunii sale, Russu-Șirianu — și în special văduvei sale, prietena noastră —, precum și tuturor celor adunați acolo marea stimă ce o am pentru memoria lui, ca scriitor și ziarist de talent fără indolală, dar mai ales ca iubitor și înălțător al acelei curate și măndre țărâni românești, fără care, aici și acolo, nu vom ajunge niciodată să înlesnim marea misiune pentru care neamul nostru este făcut. — N. Iorga. (Aclamații și aplauze entuziaste).

D. G. Ranetti spune, terminând, că a mai adus un ajutor pe seama fondului ziariștilor români de aici, și anume dela bunul român naționalist I. Șteflea, proprietar petrolist în Câmpina, care a dăruit suma de 100 coroane. Dsa predă această sumă dlui V. Goldiș. (Aplauze și ovații).

D. Alexandru Verzea, ca delegat al casei de cetire „Petre Liciu” ține următoarea frumoasă vorbire:

— În continua năzuință către progres a popoarelor, personalitățile distinse ivite din sinul lor au însemnătatea farurilor călăuzitoare în nesfârșitul mării. Deosebirea ar fi că lumina farurilor omenesti nu incetează odată cu prăbușirea lor, fiind — dimpotrivă — menită ca venind de dincolo de țărâmul îngust al vieții să brăzdeze și mai puternic întunerecul ce învăluie stâncile primejdioase.

Adunați prin amintirea distinsului fiu al neamului nostru Russu-Șirianu, găsim prilej a ne onora prin cinstirea lui, de a ne înălța prin slăvirea lui, de a ne oțeli prin imortalizarea lui.

Mersul înainte al societăților se face prin timp, prin veacuri. Fiece clipă a prezentului e o întregă înălțare a veacurilor apuse, căci există o strânsă solidaritate a vletii în timp.

Și, precum nu ne putem desbăra de ceea ce viața din trecut a lăsat spre a crește patrimoniul abstract al celei din prezent, tot astfel nu putem socoti ca duși dintre noi fără urmă pe acei cari au fost stâlpii progresului. Este o mare datorie morală a întregii țări să scumpim noștri dispăruți, foc ce va încălzi propriile noastre suflete în avântul către bine.

Casa de cetire „Petre Liciu”, ea însăși izvorâtă din cinstirea unui mare purtător al culturii românești, se simte mândră și ferice de a putea să se plece cu respect înaintea figurii ilustrului român care a fost Ion Russu-Șirianu.

Fie ca chipul său senin, amintind o activitate bogată, să aibă rostul farurilor ce-și brăzdează lumina prin pustii mării. (Aplauze).

Telegramele.

Sub durata banchetului se cetesc următoarele telegrame sosite din toate părțile locuite de Români:

București. — Aducându-ne aminte de vorbirea și scrierea totdeauna populare alui Ion Russu-Șirianu, simțim că în mulțime trăiește și astăzi partea lui cea mai bună. Salutându-i modestul chip de bronz urăm o vecinică amintire marilor avânturi ale scurtel sale vieți de martir. — Comitetul central al Ligei Culturale.

București. — Societatea „Carpații” salută cu respect memoria înlocatului apărător al neamului său oblit. — Președintele Tetzu.

Buzău. — Într'un gând și o simțire preamărim amintirea marelui luptător Ion Russu-Șirianu. — Președintele Ligei secția Buzău: Inginer Scutaru.

București. — Luăm parte la bucuria și întristarea d-tale (d. M. Russu-Șirianu. — N. Rap.). Dea Domnul ca fiul să isprăvească ce a început tatăl. — Familia G. Dumitrescu.

Vălenii-de-munte. — Mă închin pios memoriei marelui luptător român. Salut pe cei ce-l sărbătoresc. — Eugen Cocupta, farmacist.

Craiova. — Liga Culturală secția Craiova ia parte cu sinceră admirație la glorificarea memoriei luptătorului național care a fost Russu-Șirianu. — Pentru comitet: G. Mil. Demetrescu, secretar.

București. — Din toată inima iau parte la serbătorirea marelui luptător Russu-Șirianu, care întreagă viața și-a jertfit-o pentru redesteptarea conștiinței naționale. — Demir Apostolescu, avocat în Bacău.

Ploiești. — Membrii Ligei Culturale secția Ploiești întruniți în adunare generală își exprimă omagiile de admirație pentru memoria vrednicului luptător I. Russu-Șirianu și mulțumim fraților recunoscători. — Președintele Preotul Chirica, secretar Munteanu Râmnic, casier G. Ciocoiu.

Braza. — Sunt cu sufletul lângă voi pentru serbătorirea valorosului iubit prieten Ion Russu-Șirianu. Trăiască memoria lui! — Sihleanu.

București. — Toată dragostea și recunoștința noastră bravilor șirieni și organizatorilor. — Elena și Ioan Popescu.

Sibiu. — Fie ca monumentul lui Russu-Șirianu să rămână pentru toți vecinică pildă a datorințelor împlinite. — Fundațiunea ziariștilor români.

Sibiu. — Depărtarea și multa noastră ocupație ne-a făcut peste puțină a lua parte împreună la desvălirea bustului primului redactor al toaiei noastre. Sperăm însă, că Cel de sus ne va ajuta a-i eterniza și noi memoria după vrednicie într'un viitor nu prea îndepărtat.

Vă admirăm și felicităm pentru cele aranjate azi în locul natal al lui Russu-Șirianu.

Trăiască inteligența și țărânierea recunoscătoare!

Trupește suntem departe, sufletește între dv. — „Foala Poporului”.

Băleșprle. — Salut și venerez memoria bunului luptător. Monumentul lui inspire rezoluții mai energice pentru eluțarea libertății naționale. — Preotul Lucaciu.

Budapesta. — Închinându-ne memoriei marelui luptător național ne alăturăm la serbătorirea lui. — Societatea academică „Petru Maior”.

Oradea-mare. — Mândru de a fi fost învățător în școala din satul luptătorului Russu-Șirianu, zie trăiască bravii șirieni! — Nicolae Firu.

Coștel. — Binecuvântată fie memoria aprigului luptător pentru idealul nostru național. — Avram Corcea, Alexandru Guga, Victor Trailovici, preoți.

Conop. — Memoria sfântă și duhul de redesteptare românească a lui Ioan Russu-Șirianu va trăi pururea în conștiința națională a acestui neam sfârșit de jale dar destinat la nemurire. — Preotul Ignatie Vișolu, din Chelmac.

Secusigl. — La desvălirea bustului și la serbarea națională, trimit salutul meu. Constantin Petcu Munar.

Concertul.

Seara a avut loc un frumos și bine reușit concert organizat de „Reuniunea femeilor române” cu concursul dnei Dr. Montia (nian), Adrian Popescu (vioară) și d. Constantin Calmuschi (poezii și monoloage comice).

Numerosul public i-a aplaudat șomotos și de repetite-ori i-a chemat la rampă.

După concert a urmat dans până în zori.

Pedresp.

Congregația comitatului Făgăraș.

— Dela corespondentul nostru. —

Adunarea generală de primăvară (consiliul municipal) a comitatului Făgăraș s'a ținut în 27 Aprilie n.

Românii de astădată au dus una dintre cele mai frumoase lupte.

La raportul vicecomitelui oratorii români: Dr. Ioan Șenchea, Nicolae Borzea protopop și Dr. Octavian Vasu au criticat aspru stările politice, administrative, economice și școlare din acest comitat, arătând multe gravamine pe toate terenele și șicanele, ce trebuie să le îndure poporul român din partea funcționarilor de toate categoriile.

Primul vorbitor a fost Dr. Șenchea.

Pretinde înainte de toate ca obiectele să fie predate și în limba română, iar protocolul să se ia și în românește, fiind acesta un drept al nostru asigurat prin lege și uz vechiu.

Arată, că raportul vicecomitelui ar trebui să reoglindeze adevăratele stări triste din comitat și să pună în vedere mijloacele de sanare.

Oratorul din experiența de peste 15 ani, ca membru al congregațiunii, poate spune, că nu se va alege nimic din toate propunerile, cari s'au mai desbătut în congregație de multe ori, deoarece guvernul și factorii competenți unde numai pot i pune piedeci meșteșugite în calea dezvoltării poporului din propriile sale puteri. Lozinca politice economice a sistemului de guvernământ față de Români este: a-l ținea în sărăcie și a-l sărăci, ca astfel să nu poată ajunge în situațiune economică independentă, care este prima condiție a eluțării drepturilor politice. Aduce mai multe cazuri concrete.

Constată că d. comite suprem a acaparat prin abuz de putere toate drepturile autonomice ale comitatului ca un adevărat dictator, astfel că poate zice: comitatul sum eu.

În adunările generale municipale și în toate comisiunile numai voința sa și-o impune ajutat de ceata mamelucilor fără convingeri și fără simț de demnitate, — și veșnic cu spatele încovoiate.

Comitele suprem, prin vestitele-i alegeri din toamnă, — după calapodul celor dietale, — a făcut din adunarea municipală a comitatului nostru o adevărată caricatură, astfel că la deschiderea ședinței ar fi trebuit să zică în stilul său: „funcționarilor și notarilor, deschid adunătura noastră”.

Cum se poate pretinde dela o comisie compusă din funcționari ca aceia să se controleze ei pe ei și mai cu deosebire pe cei mari!

Iată dar, că d. comite suprem prin omnipotența sa a adus adunarea municipală la absurd. Alegerile municipale din 4 Noemvrie anul trecut, nu au fost espresiunea voinței libere, a convingerilor majorității covârșitoare, 95%, a populațiunii și alegătorilor români din comitatul nostru, ci sunt numai rezultatul terorizmului fără păreche și al corupției pe față din partea administrației. Baionetele jandarilor, promisiuni, amenințări, banul și rachiul, v'a vîrit în adunarea municipală, deci nu aveți dreptul să vă girați de reprezentanți ai poporului român din acest comitat românesc.”

Alegătorii au fost strânși și închiși în curți păzite de sulitele jandarmeriei, — și dacă un bărbat de încredere încerca a ajunge la ei, — i se punea baioneta în piept, amenințat a fi străpuns. Am văzut funcționari administrativi cari au bătut toată noaptea rachiul de rând cu țărâni alegători; s'au văzut împărțind bani pe față; iar meșterii alegerilor, „domnii notari”, le luau biletele de votare fără nici un simț de ru-

MARFA NOASTRĂ INTRECE RENUMELE NOSTRU!

Moda de zi:

Cropp, Cotelé, Whipcord, Țesături.

Deoarece ne străduim să oferim onor. mușterii numai cele mai bune calități de stofe p. haine, costume și bluse în cele mai noi culori și țesături pentru prețuri solite. — Avem în depozit: Stofe de haine, deco- (A 1957)

Magzinul de modă ANDREE și WACHNER, Sibiu, strada Cisnădiei. (Heltauergasse).

șine. Bietii alegători nici recourse n'au mai înaintat, pentru că știu din experiență, că „Turcul te bate, Turcul te judecă!”

Câtă contradicere între vorbele și faptele dlui comite suprem! La instalarea sa a declarat sărbătorește, că lozinca guvernării dânsului va fi: drept, lege și dreptate. De fapt vedem în loc de drept: terorism, în locul legii sulita jandarmilor și în loc de dreptate persecuție și șicană. Dacă d. comite suprem și cei „aleși” (??) voiesc, să se convingă, că nu din încredere, nici dragoste față de ei au fost aleși, n'au decât să depună mandatele și să se lase curs liber alegerilor, și de sigur nici unul nu se va mai întoarce în sala aceasta!

D. Dr. Șenchea mai atingând și alte chestiuni, primește propunerea dlui vicecomite A. Belle, de a se esmite o comisiune de anchetă pentru studierea stărilor economice din comitat și căutarea mijloacelor de sanare.

Dr. Oct. Vasu se ocupă cu chestiile economice. E bătător la ochi — spune dsa — numărul înspăimântător al emigraților în America și România. Cauza o află în stările deplorabile economice din țara noastră, criza care bântuie de ani de zile. Partidele politice dela noi se ocupă cu tot felul de chestii politice numai cu chestiile economice nu. Aceasta provine din sistemul feudalist, care domnește la noi. Și până ce acest sistem nefericit va dăinui, până ce nu se va democratiza, nici o îmbunătățire nu se poate aștepta. Toate țările din lume duc astăzi lupte pentru emanciparea economică, adevăratele motive ale războaielor de azi sunt de natură economică, numai pentru partidele politice dela noi economia nu are însemnătate.

Arată apoi în cazuri concrete că comitatul nostru în mod tendențios a neglijat terenul economic.

Cui îi merge bine, acela nu-și părăsește țara.

Primește propunerea dlui vicecomite.

D. Nicolae Borzea, protopop, vorbește la chestiunea școlară, arătând cu dovezi și cazuri concrete șicanările la cari sunt expuse și astăzi o mulțime de școli confesionale române în comitatul Făgărașului, — din partea inspectorului școlar de stat și a oamenilor lui (așa numiți vizitatori de școli). Edificii nouă, corăspunzătoare sunt excepționale sub ridicolul pretext, că sunt aproape de cimiter; unele că ar fi ferestrele prea mari, iar la alte prea mici.

Asemenea și în contra instrucției se ridică tot excepțiuni ridicole. D. inspector școlar, Dr. Stancsek, de altfel nici nu poate să-și formeze o convingere clară despre progresul instrucției în primul rând pentru că nu aude și nu înțelege ce răspund copiii și prin urmare așa strigă pe școlari, — fără să vrea, — încât bietii își pierd cumpătul, se sparie chiar, încât nu sunt în stare să dea nici un răspuns.

Revizorii școlari din comitatul Făgăraș au lucrat și lucră contra spiritului legii și contra intențiilor și declarațiilor făcute în parlament de ministrul președinte.

Chiar și administrația comitatenză șicanează, nevoind a încasa aruncurile pentru școli, cum dovedește și cazul dela Comana de jos și altele multe, deși administrația este deobligată a face încasările în mod cum se încasează dările statului și cele comunale.

Pretinde dela d. vicecomite, ca să constrângă organele sale a-și face datoria.

Din partea mamelucilor reflectează slab preotul reformat Carol Balla, zicând că criza economică e universală și emigrările sunt mari și în alte țări. Politica economică ungurească nu are tendințe dușmănoase față de români etc.

Inspectorul școlar Dr. Stancsek încearcă să-și scuze procedura față de școlile românești, ceea ce însă nu-i succede. Afirmă, că școlile confesionale primesc ajutor dela stat de peste 100,000 coroane. El „examinează pe dascăli și nu pe școlari!” A mai spus el multe, dar nu a convins pe nimeni.

Lui Stancsek și Balla le răspunde ungurește Dr. Șenchea.

Față de preotul Balla dovedește cu date concrete, că pe când pentru Săcuii din cele 3 comitate săcuiști s'au dat ca ajutoare economice suma de peste zece milioane, comitatului Făgăraș nu i-a fost împărțit cu nici un fel de ajutor nici chiar pe timpul secetei și al inundărilor; ba din contră: li sau luat pășunile de

munte, sub tot felul de pretexte (esarândări pentru vânat, împăduriri etc.), li s'a făcut imposibil mănăturul vitelor la pășune în România, iar cu irigațiunile atât de necesare sunt expuși șicanărilor și persecuției forurilor administrative.

Pentru ce nu au făcut guvernele ungurești și pentru comitatul Făgărașului tot atât ca pentru cele săcuiști? Pentru că noi suntem Români, iar săcuii Unguri! Tendința politică e deci evidentă.

Atacă apoi vehement pe inspectorul școlar, Stancsek, arătând în colorii vii și cu date concrete, șicanările la cari sunt expuși învățătorii și școlile confesionale române din partea inspectorilor școlari din toate vremile, cu sistemele pedagogice și manualele didactice.

D. Stancsek, la rândul său, tot așa face, deoarece dânsul are cu totul alt sistem de pedagogie și instrucție, provocând confuzie, pentru care tot bietii învățători poartă vina.

Un inspector pretinde dela un elev român din clasa a III-a sau a IV-a elementară, ca să-i spună ungurește toate obiectele din cari constă o moară cu vaporii... Aș vreau să știu, care membru ungur, — proprietar de moară, — aflător aici în sală le-ar putea spune? Cred că nici unul!

Dela alt copil întrebă să spună tot ungurește fazele prin care trece făcutul pâinei. Bietul copilăș nici românește nu le știe, dar încă ungurește.

Altui școlar îi pune întrebare că: ce face porcul! Școlarul se rușinează să răspundă. Tot așa a întrebat un școlar din clasa III-a să definească ce e drumul? O întrebare, cu care poate trânti un iurist la riguroase. Și pentru toate acestea e învățătorul tras în cercetare disciplinară, pedepsit și ajutorul de stat îl pierde.

Tot așa de ridicole sunt și excepțiunile în contra școlilor: ba că nu a aflat mătură nouă în școală, că nu a fost apă în cantă, că a fost praf pe bănci și școala nemăturată etc.

Toate acestea se fac cu tendințe răutăcioase politică, de a nimici școala românească în comitatul nostru românesc. Aminteste, că o singură școală reformată, bogată cu avere de sute de mii și venite de zeci de mii, capătă întregire dela stat peste patru mii de coroane, iar 88 de școli românești aproape o sută de mii.

Unde e aici dreptatea și echitatea?

Așteaptă dela d. comite suprem și dela d. inspector școlar, ca să pună odată capăt persecuției și șicanelor împotriva școlilor, deoarece e datoria statului a sprijini și promova instrucția și prin această înaintare a popoarelor din țară.

După acestea se primește propunerea dlui vicecomite și raportul să ia la cunoștință.

(Va urma)

Rap.

Știrile zilei.

Rusia și România.

București. — Ziarul „Minerva” ocupându-se la loc de frunte cu soarta Românilor din Basarabia, scrie, că despre o prietenie plină de încredere între România și Rusia nu poate fi vorba câtă vreme Românilor din Basarabia nu li se vor da toate drepturile culturale ce li se cuvin. Ar fi o tradare la adresa celor două milioane de Români din Basarabia — scrie marele ziar din București — dacă s'ar întinde mâna de prietenie asupra lor. Ar fi o crimă a da crezământ promisiunilor sentimentale a căror realizare e posibilă numai în povești.

Ambasadorul italian din Paris își părăsește postul.

Paris. — „Fioraro” e informat că ambasadorul italian din Paris Tittoni își va părăsi în curând postul. Urmasul lui se zice că ar fi actualul ministru de externe al Italiei, Di San Giuliano. Privitor la urmașul acestuia nu există însă până acum nici o combinație.

Inghet.

Budapesta. — Din mai multe părți ale țării, în special de pe câmpia Ungariei, se primesc știri despre gerul din nopțile trecute, care a nimicit în mare parte viile și poamele de anul acesta, pricinuind astfel pagube însemnate.

Disolvarea dumei.

Berlin. — „Vossische Zeitung” primește știri din Petersburg, că țarul va disolva duma în cazul când nu se va primi bugetul, în jurul căruia de câteva zile decurge discuția armată.

Reîntorcerea împăratului Wilhelm Din Corfu.

Milano. — Pe poimâne la orele 8 seara se așteaptă în portul din Genua sosirea yahtului Hohenzollern pe bordul căruia împăratul Wilhelm se reîntoarce din vilegiatura sa din Corfu. Yahtul împăratului german va fi însoțit de două crucișătoare și două torpiloare italiene. Împăratul își va întrerupe călătoria pentru câteva ore în Porto Fino, unde îl va vizita pe fostul ambasador baronul Mumm. În cercurile politice i se atribuie acestei vizite o mare importanță. Noaptea la orele 11 yahtul Hohenzollern își va continua drumul spre Germania.

Presa din Italia despre demonstrațiile antitaliene din Trieste.

Roma. — În ziua de 1 Mai slovenii din Trieste au aranjat demonstrații împotriva Italianilor, cu care ocaziune au avut loc ciocniri sângeroase. Ziarele italiene scriu într'un ton foarte agitat despre aceste evenimente atacând violent guvernul austriac și pe guvernorul din Trieste prințul Hohenlohe pe care îl numesc o slugă supusă slavismului.

Războiul american.

Washington. — După telegramele sosite din Mexico, Huerta ar prezenta semnele nebuniei.

New-York. — Generalul Caranza n'a primit armistițiul și a plecat cu o armată de 14,000 insurgenți împotriva capitalei Mexico, unde guvernul mexican a concentrat numeroase trupe și o mare cantitate de muniție.

Armistițiul între Statele Unite și Huerta a fost încheiat. Huerta și-a trimis azi delegații pentru tratativel de pace.

INFORMAȚIUNI.

Oaspeți iubiți în Arad.

Arad, 4 Mai n. 1914.

Azi au petrecut în Arad dnii Alexandru I. Hodos, Gheorghe Ranetti (redactorul „Furnicel” din București), V. Rusenescu (redactor la „Universul” și directorul Anuarului presei române) și P. Ranetti. Iubiții noștri amici au fost la masă oaspeții dlui Dr. Ștefan C. Popp. Peste zi au vizitat instituțiile românești din Arad (între altele redacția și atelierul „Românului”). Seara cu acceleratul dela orele 7 s'au reîntors la București. Ieri seara mai mulți prieteni au petrecut împreună cu oaspeții noștri într'un restaurant din Arad și cu prilejul acesta președintele redactor al „Furnicel” d. George Ranetti (Tarascon) a improvizat versurile ce le publicăm la vale referindu-se la o glumeață ceartă dintre dnii Dr. Ștefan C. Popp și Vasile Goldiș.

Pax vobiscum!

Noi din mândra România
Constatarăm cu regret
Că e mare dușmănie
La „Românul” 'n comitat.

Între Goldiș, reputatul
Și ca scris și ca tribun,
Și între Pop, deputatul
Vrednic, e-uu duel nebun.

Epigrame pipărate
Pop i-aruncă necurmat,
Iară Goldiș îl combate
Tot așa pe deputat.

Și-i o groaznică durere
Să-i vezi cum ciocnesc hain
Armele: halbe cu bere
Și pocalele cu vin.

Față d'ast spectacol, mi s'a
Pus un crunt ghimpe în stomac,
Ș'am voit, sincer... ca Tieza,
Între ei pace să fac.

Dar am pus o întrebare:
Pentru ce acest război
Ș'asa crudă 'nverșunare
Între bravii amândoi?

Și aflat-am cu grăbire
Al disputei lor temei:
Ei se ceartă — inde iras —
Care-i mai tânăr din ei?!

Ca arbitru le voui spune
Cu un foarte solemn ton:
Din voi știți cine-i mai june?
E... subscrisul

Tarascon.

Mersul vremii. Institutul meteorologic anunță:
urcarea temperaturii, la răsărit plou.

Prognostic telegrafic: vreme moale.

Temperatura la amiazi a fost: 15.2 C.

„Cartea roșie” și explicația ei. Diplomația are
limbă mistică și un ton convențional, din care
nici nu poți înțelege de multe ori dacă a fost o
amenințare politicoasă, ori o ploconală amenință-
toare. Din cele nouă sute douăzeci și șase de tele-
grame și note diplomatice, cuprinse în „Cartea ro-
șie” a monarhiei noastre, abia ici-colo poți între-
zări un simbur de adevăr printre atâtea fraze
poetice: declarații de dragoste ori avertismente in-
dolgente. Când guvernul vrea să se supere, atunci
zice că e „indignat de opinia publică”, iar când e
mulțumit, atunci te omoară cu frazele patetice de
„recunoștință”.

Orcum din această corespondență politică vo-
luminosă se poate reconstitui în liniiamente ge-
nerale figura celor câțiva bărbați de stat „mon-
diali”, cari au stat în fruntea evenimentelor anu-
lui trecut. Conte Berchtold — autorul cărții —
de sigur că nu putea spune alta decât despre sine;
prin urmare portretul (cam șters, nici vorbă) cu
celeritate americană e... gata. Tot astfel e și figura
ambasadorilor austrieci din străinătate; ceva mai
impunători — deși reduși — apar ceilalți miniștri
de externe ai marilor puteri.

Mai mult se impun însă conducătorii micilor
statute balcanice, în jurul cărora de altcum s'a învâr-
t aproape exclusiv politica externă a anului tre-
cut. Aci îl vedem pe ministrul Pașici plin de în-
țelepciune și de o rară cinste; apare artăgosul Da-
new, care și-a dus țara la ruină; îl vedem pe gre-
cul Venizelos, care prin șiretenia-i caracteristică
s-a dejucaț pe toți, în sfârșit urmează bătrânul
Nichita, care ca să confirme calificativul de „pu-
rece” ce i s'a dat țării sale — a aflat de bine și el
sără și să piște....

Dar deasupra tuturor se ridică micul regat al
României condus de înțeleptul ei suveran și mini-
strul de externe de atunci, d. Maiorescu. Dela a-
ste două capete luminate atârna într'o vreme
pe continentului, ei au și asigurat-o. Apoi cu cea
mare istețime, neținând cont de „sfaturi” ori
amuniri — au dus țara la deplină izbândă, prin
ce ce au câștigat României cinste și nume ne-
perit în analele diplomatice.

De încheiere însă trebuie să spunem — și re-
știm sincer desiluzia cetitorului — că cele mai
semnate și interesante pasagi din „Cartea roșie”
sunt acelea, de sigur, cari d. ministru de externe
vrea să le publice....

Infirmitatea lui Alfred de Musset. In cea
urmă conferință a sa din seria de con-
ferințe pe care a ținut-o de curând asupra poetului
francez, d. Maurice a evocat cei din urmă ani ai au-
torului „Nopților”. Ei au fost lamentabili. Degradat de
vârsta și de alte patimi necurate, Alfred de Musset nu
era decât fantoma omului strălucitor de odinioară.
Această privință d. Maurice Donnay ne-a povestit
peste două anecdote necunoscute de public până
acum. Le reproduc aici în traducere românească:

Amprumut una din aceste mărturii din caotul dnei
d. Maurice. „Sar peste mulți ani, scrie ea, ca să vorbesc
despre cea din urmă sară despre Alfred de Musset,
când m-am dus la vizită... Într'o seară, lucram cu
el în jurul mesei. Erau acolo mama mea, Valentina,
și un tânăr din familia Dollesert. Deodată îl vedem intrând pe săr-
bătorit poet, cu chipul foarte palid, cu un ciorap că-
lăbărit peste cizmă, ca Hamlet în nebunia sa și având
un aer rățâcit. Era ușor de văzut că se afla într'o
stare de beție, care devenise starea lui obișnuită. Sezu
pe un scaun, ne spuse cu ce greutate ne găsisem, după ce
se mai întâi în fosta noastră locuință. Evident că
se simțea mult ca să ne viziteze, și totuși, avea aerul
cine nu ști unde se afla. Mă rugă să-i ascult ceasor-
nic să văd dacă nu se oprise, și când i-am spus că
era, avea aerul că-mi bătușem joc de dânsul. I-am
zâmbit de o serată a prințesei Mathilda unde, nu de
multă vreme, recitase niște versuri în prezența împăratului,
și întrebă-mă ce versuri recitase atunci? Se gândi
un timp, dar nu-și adăuca amintire de nimic. Ne

ne simțeam foarte stângheriți. Stărei prin a ne plăsi
spre marea noastră ușurare. De atunci nu l-am mai
revăzut. A fost pentru noi o părere de rău de a fi atins
cu degetul această infirmitate vicioasă de care întot-
deauna ne îndoiserăm până în seara aceea.

Și Paul Bourget îmi povesti că într'o seară Alfred
de Musset era invitat la prințesa Mathilda. Cina era
fixată la orele șapte. Ceasurile erau opt și postul nu
sosise încă... Oaspeții se așezară la masă. În sfârșit
veni și Musset. Se așeză la locul său, la dreapta prin-
tesei, fără să se scuze măcar. Ii se prezintă supă: el
făcu semn că nu voia și, întinzându-și paharul servito-
rului care era la spatele său, îi zise numai un cuvânt:
„Cognac”. Servitorul ezita; dar prințesa îi spuse:
„Oferă cognac dlui de Musset dacă-ți cere” Musset în-
ghiți cognacul dintr'o sorbitură de deodată și se făcu
râu. Fu condus în cabinetul de toaletă al prințesei...
vă crut, amănuntele. Se întoarse nu după mult, își re-
luă locul la masă și cina se sfârși, vă închipuiți în ce
dispoziție. Oaspeții trecură în salon; atunci Musset,
trezit, cu o voință tragică de a arăta ce fel de om
era cu toate păcatele lui se așeză în fața căminului și
vorbi un ceas întreg. El fu încântător, seducător, stră-
lucit. Apoi își luă rămas bun și nu mai călcă niciodată
în casa aceea”.

Întâi cu ce încheie d. Maurice Donnay una din con-
ferințele lui asupra nefericitului mare poet! A. C.

Apel. Primit la redacție următorul apel,
asupra căruia atragem deosebita atențiune a
institutilor noastre economice și a tuturor oa-
menilor de bine:

„Onor. domni cetitori ai acestei foi, nu tre-
ceți cu vederea preste acest apel, că
e vorba de mântuirea alor 33 de familii,
preste cari a trecut un foc mistuitor în
29 Aprilie a. c., în comuna curat româ-
nească Vajdaháza. În decurs de 10 minute toate
aceste familii au rămas sărace, fără o bucatură
de pâine, și fără de aș mai putea pleca capul în
căminul lor. Toate aceste familii sunt avizate
la sprijinul oamenilor cu inima milostivă, ca să
nu moară de foame. Deci apelăm în numele ce-
lor năpăstuți ca să se facă unde numai este pu-
tința colecte, ca să-i putem apăra de peire și
să putem ridica altă școală în locul celei arse.
Sumele colectate să se trimită pe numele cura-
torimeii gr. cat. Vajdahaza p. u. Hidalmás (com.
Szolnok-Doboka) și se vor cvita pe cale zia-
ristică. Vajdaháza în 30 Aprilie 1914. Basiliu
Colceriu paroh gr. cat., Vasiliu Bocă curator
gr. cat.

Intâlnire colegială. Rog pe toți foștii colegi
absolvenți din anul 1902 ai gimnaziului gr.-cat.
din Beiuș, ca în vederea întâlnirii colegiale de
10 ani care, în baza înțelegerii ce am făcut, va
trebui să aibă loc în anul acesta, să se adre-
seze fostulul nostru coleg, actualul vicerector
al internatului Pavelian de băieți din Beiuș, d.
Silviu Tămaș. — Cu stimă colegială Coriolan
Monția, preot în Siclău.

Voce oficială greacă despre căsătoria dia-
dohului cu A. S. R. principesa Elisabeta a Ro-
mâniei. Ziarul „Patris”, oficiosul guvernului
grec publică următoarele:

„Poate că este de prisos, dar din cauza im-
prejurărilor se impune desmințirea svonurilor
scrise de presa vieneză cari au și fost telegra-
fiate eri ziarelor ateniene că, adică nunta A. S.
R. diadohului cu A. S. R. principesa Elisabeta,
s'ar fi zădărnicit sub pretextul că aceasta este
dorința M. S. regiina Elisabeta a României.

Aceste svonuri sunt curate minciuni, cu atât
mai mult cu cât este cunoscut că augusta su-
verană a României, este aceea care a cultivat
cu deosebire și în persoană această căsătorie.
Dar din nenorocire, se adaugă și o dușmănie vrednică
de relevat, la tot ce se referă asupra raporturilor
greco-românești, — lucru ce a fost observat și
la București.

Asupra acestui punct ne exprimăm mirarea,
de ce, în ciuda bunelor intențiuni a celor dela
Atena despre Austria, cei dela Viena au atitu-
dinea pe care o au față cu interesele grecești,
care nu vedem într'u cât sunt contrarii celor au-
striace, ca să poarte elenismului atâtea dușmănie.

Din fericire și în Grecia și în Românie, opi-
nia publică este într'atât edificată, încât nu o
pot clătina asemenea manopere, ci din contra,
o întăresc în viitor și mai mult”.

Monumentul lui Gh. Panu. Ni se comunică
din București: Inaugurarea monumentului mult
regretatului maestru al presei române, marele
Oheorghe Panu, se va face Mercuri 23 Aprilie
v., orele 10 dimineața, la poalele movilei din
grădina Cismigiu.

Boala împăratului nu prezintă ameliorare.
Monarhul aproape de loc nu a dormit noaptea
trecută, iar astăzi a fost agitat și obosit.

Vizită medicală obligatoare. Medicul șef al
orașului New-York, Dr. Goldwater a înaintat
primarului un proiect în sensul ca fiecare locui-
tor cel puțin de două ori pe an să fie obligat a
se supune unei vizite medicale minuțioase. În
felul acesta medicii speră că media generală a
longevității se poate urca cu 2—3 ani.

Noul primar al orașului Fiume. Sâmbătă
înainte de amiazi — după cum se anunță —
rapprezentanza orașului Fiume ținând ședință
extraordinară a ales de primar al orașului cu
52 voturi pe Franz Corossac, după ce Riccardo
Zanella conducătorul Italianilor din Fiume a de-
clarat, că neîntărind Maj. Sa monarhul ale-
gerea lui de podesta, nu mai candidează a doua
oră. În ședința de Sâmbătă a rapprezentanzzei
Zanella a înfierat politica guvernului ungar, spu-
nând că guvernul nerecomandând Monarhul
alegerea lui spre întărire, a voit să-și arate nu-
mai puterea ce o are în Fiume. Membrul rappre-
sentanzzei Dino Rudan a apreciat într'un dis-
curs mai lung meritele lui Zanella.

Explozie în minele din Melbourne. După o
telegramă din Melbourne (Australia) în minele
de acolo a avut loc o explozie teribilă, căreia
au căzut jertfă 70 de mineri. Vre-o 200 de mi-
neri sunt închiși în minele dărimate de explo-
zie și până acum nu li s'a putut da de urmă.

x Haltenberg Béla, Kassa, fond. în 1810. Cea
mai veche vopsitorie, curățătoare chimică și
spălătorie cu aburi în Ungaria. Lucrează fru-
mos, curat și elegant. În cazuri de dolii vonseste
haine imediat. Zilnic spală și curățește câte 24
mii de gulere pentru provincie.

Comandele din provincie să se adreseze di-
rect la firma: Haltenberg Béla, prăvălie prin-
cipală, Kassa (Cașovia). (Ha 1622)

x În atențiunea bolnavilor! Balsamul Mitt-
telmann pentru stomac încetează în scurtă
vreme lipsa de apetit, incuierea scaunului, du-
rerile de cap, cărceii de stomac, arderea de sto-
mac, apoi tot felul de boale de intestine, luând
de 3-ori la zi, înainte de mâncare, câte-o lîn-
gură cafea. Prețul 2 coroane. Pregătește și ex-
pediază: Eugen Mittelmann, farmacie la „Leul
de aur” în Ungvár, str. Nagyhíd-u. (MI 1621)

x Preparatele lui Höfer. Foarte răspândite
și excelentele prafuri a lui HÖFER se când în
trei forme. Prafurile I de presărat p. copii, nr.
2 în culorile albă, rosa sau crem ca pudră, nr.
3 ca praf pentru asudări. Aceste prafuri de pre-
sărat a lui HÖFER având mare trecere în se-
zonul de primăvară, e consult să vă înoiți de-
pozitul.

Cronica școlară.

Despărțământul protopopesc „Șirli” al Reu-
niunei învățătorilor rom. ort. din ptt arădane
I—VII își va ținea adunarea de primăvară la
24 Aprilie v. (7 Mai) a. c. în școala centrală din
Șiria, pe lângă următorul program: Chemarea
duhului sfânt, dinin. la 8 oare. Deschiderea șe-
dinței. Prelegere practică din „Aritmetică” de
I. Grofșorean. Despre „cooperatiuni și folosul
lor” disert. de D. Simea. Raportul biroului și a
comisiunei. Discuțiuni asupra chestiilor școlare.
Propuneri și interpelări. Alegerea a 2 dele-
gați la congresul învățătoresc. Fixarea locului
și timpului proximei adunări. Inchiderea ședin-
ței. Măderat, la 25/12 IV. 1914. Petru Vancu,
președinte. Teodor Cherechean secretar.

Cronică sportivă.

Clubul sportiv român „Gloria” din Arad. Deoarece adunarea generală a clubului sportiv român „Gloria”, convocată pe 11 Aprilie a. c., — nefiind de față membrii clubului în numărul recerut de statute — nu a putut aduce hotărâri valide — prin această convocăm din nou **1-a adunare generală ordinară**, pe ziua de **10 Mai a. c.** la orele 11 a. m. în localul Asociațiunii naționale române (curtea sf. biserici gr.-ort. rom.) cu observarea, că această adunare va aduce hotărâri valide, — conform §-lui 25 din statute — fără considerare la numărul membrilor prezenți. Obiecte: Deschiderea ședinței. Raportul comitetului. Cenzurarea rapoartelor. Alegerea comitetului nou. Primirea membrilor noi. Eventuale propuneri și interpelări. Arad, la 30 Aprilie 1914. **Dr. Avram Sădeanu**, v.-președinte. **Remus Moldovanu**, secretar.

BURSA DE CEREALE

Bursa de cereale din Budapesta.

(După 50 kgr.)

— 4 Maiu.

Grâu pe Maiu	13.30
Grâu pe Octomvrie	12.30
Secară pe Octomvrie	10.—
Ovăs pe Octomvrie	8.48
Porumb pe Maiu	7.42
Porumb pe Iulie	7.47

Inființarea unei centrale a însoțirilor noastre sătești. Duminecă în 13 (26) l. c. s'au întrunit în Sibiiu delegații însoțirilor sătești și au declarat inființarea federației însoțirilor de credit „Infrățirea” ca însoțire în Sibiiu. Intemeierea acestei centrale a însoțirilor sătești a fost inițiată de Reuniunea agricolă română din com. Sibiiului, cu scopul de-a răspunde unei lipse, ce se resimțea de multă vreme la noi. Ea va trebui să înlesnească operațiunile însoțirilor sătești, cari fac parte din această federație, să unifice sistemul de conducere al acestora, să ajute înființarea de însoțiri nouă, de tovărășii de producție și de consumație etc. și procurarea mijloacelor bănești necesare.

La adunarea de constituire, la care s'au prezentat și votat statutele acestei însoțiri, s'a ales următorul

Consiliu de control: President Dr. Lucian Borcia, adv. Sibiiu, vicepresident: Ioan Chirca, notar Săliște; membrii: Ioan Alexandru, preot Ilimbav, George Barescu, preot Comana sup., Ascaniu Crișan prof. semin. Sibiiu, Iuliu Iosan preot Briznic, Iacob Manuil, notar Topârcea, Timotei Popovici, prof. semin. Sibiiu, Teodor Trifa, inv. Pianul inf.

Consiliul de administrație: president Dr. Vasile Stan, prof. semin. Sibiiu, vice-președinte Ioan Boiu, preot Sibiiu; membri: Dr. Silviu Dragomir, prof. semin. Sibiiu, Nicolae Iancu, conferențiarul cooperativ al „Asociațiunii” Sibiiu, Vasile Moșoiu, notar, Apoldul inf., Traian Petrișor, preot Gușterița, Romul Platoș, preot Turnișor, Vicențiu Pop, preot Sâmbăta sup. Eugen Todoran, prof. semin. Sibiiu, Victor Tordășianu, exactor arhied., Nicolae Vidrighin, proprietar, Rășinari.

Adunarea centralei a hotărât să apeleze la institutele noastre de credit și nu la capital străin. Băncile noastre vor ști, de sigur, să aprecieze binevoitor intențiile nobile ale acestei centrale și nu vor pregeta a-i da tot sprijinul. — Coresp.

Bibliografie.

A apărut:

Dr. Avram Sădean, profesor: *Date nouă despre Gheorghe Lazăr.* — Cu o ilustrațiune. — Venitul e destinat pentru „Fondul centenar al absolvenților dela preparandia ort. română din Arad.

Arad, 1914. Tiparul Tipografiei diecezane gr.-or. române. Prețul 1 cor. Se poate căpăta numai la autor: **Dr. Avram Sădeanu**, prof. seminarioal, Arad.

Teatrul la țară de **Dr. Horia Petra-Petrescu**, o broșură de 24 pag. în care secretarul Societății de teatru reproduce două foiletoane din „Gazeta Transilvaniei” Nr. 84—85 din acest an. Multe din foilete ziarelor rămân înmormântate în coloanele în cari au apărut, deși ar putea fi mai adese ori cetite cu acelaș interes și folos pentru cetitori. Dl Petra-Petrescu a făcut un bun serviciu celor cari se interesează de chestiunile teatrale reproducând foiletoanele din „Gazeta Transilvaniei”.

Flacăra, Nr. 27 e tot așa de bogat și variat ca și numerile de până acum; are bucăți în proză și versuri de: Mihail Codrean, Ioan Bentoiu, N. Davidescu, Zoe Gârbea, Tomellini, Al. Șerban, Oreste, Cronicarul Dâmboviței, Al. Lăzărescu, M. Margariteșcu, C. Sp. Hasnaș. P. Locusteanu etc.

Noi, organul studenției române Nr. 11 cu proză și versuri de Dr. Al. Tălășescu, Dr. Ioan Urban Jarnic, de Mircea Popovici-Max. I. Corbu, D. Zăgrăvescu, Drand Vintilă Popovici-Max. Are și câteva ilustrațiuni bine reușite: Gorunul lui Iancu, Părintele Balamace și fratele său Sotir. Ioan Russu-Șirianu. Revista se prezintă în cele mai bune condițiuni, ca aranjament de material și execuție.

Petru Vulcan: Liliana. (Roman.) Constanța, Tipografia Const. Irimescu, Strada Traian. 1914.

„**Românismul**” (număr 9—10), revistă pentru politică națională — apare odată pe lună. Redactori: **Virgil Arion**, **Vasile Pârvan** și **Gh. Bogdan-Duică**. În fruntea acestui număr D. G. Bogdan-Duică începe publicarea unui important studiu: **Chestiuni internaționale** (După publicații recente). Printre chestiunile mari pe cari le discută, revista „**Românismul**” aduce caracteristice spicuri, mai ales din ziarele Românilor cari trăesc afară de regat. Aceste spicuri pun sub ochii publicului din regat icoane și fapte din viața grea și din nedreptățile ce ni le fac nouă și celorlalți Români, stăpânitorii, cari contează la prietenia României și cari se folosesc de atâta vreme de prietenia și alianța ei.

POȘTA REDACȚIEI.

B. Paris. Redacția ziarului „Românul” o conduce acum personal d. V. Goldiș. Poșta o primește exclusiv d-aa.

POȘTA ADMINISTRATIEI.

Am primit în abonament dela următorii: Dionisie Aaron, Gurarâului 7 cor. pe cvart II, Silviu Micu, Farkasmező, 5 cor. până la 1 Mai 1914. — Ioan Micu, Căpâlnaș, 7 cor. pe cvart II.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

AVIZ.

Am onoare a aduce la cunoștința mult onoratului public, cunoscuților și amicilor, că începând cu 1 Aprilie n. a. c. am demisionat dela „**Banca generală de asigurare**” societate pe acții Sibiiu, la care institut eram angajat în calitate de secretar-dirigent al agenturii principale din Arad, și am reocupat postul de secretar-conducător la agentura principală a institutului de asigurare „**The Standardt**” în Timișoara (Temesvár) unde servisem deja timp de 12 ani.

Timișoara, la 1 Mai 1914.

Cu deosebită stimă:

Anastasiu Demian

„The Standardt”

societate de asigurare fundată în anul 1823
Edinburgh (Scoția).

Condițiuni avantajoase și
culante, rescumpărări fixe.

Incasso anual: K 37,300
Căștiguri solvite partidelor: „ 196,080
Avere propriie: „ 310,000
Cazuri de moarte, solviri „ 692,000

Direcțiunea pentru Ungaria:

Budapesta, str. IV. Kossuth Lajos nr. 1
Palatul „Standardt”.

(Sa 2085)

Caut un scriitor

pentru aplicare momentană. Să știe scrie corect românește și ungurește.

A se adresa domnului:

Petru Truția, adv.

— A R A D. —

Tu 2090

Balaturie,

stortogena pielei, a
stori de pe mână d
față încețoșă în d
de 1 și dacă folosi
„**CANNABIN**”
1 sticlă 1 cor., fr
1 zoroană 40 fil., 3
franc 3 cor. De vin

la farmacia FÖRÖK, Budapesta, Király-u. 12 și la
Dr. E. FLESCH, farmacia la „**CORDANA**”

Lucrări

de acoperire cu țigle și ard

cu garanță pe un an, cu prețuri
venabile și în mod specializat

R á c z G y ö r g

maestru de acoperit cu țigle și ard

Arad, str. Mikos Kelemen nr.

La dorință merg la fața locului

(Ra 1978) în provincă cât și în localitate

BĂIEȘIT!

Sfredelire și exploatare de pietrișuri. Sînt sfredelitoare și cloș sfredelitoare, foarte potrivite și movătoare de câștig, pentru exploatarea lor de granit, bazalt, petra de var și de metal, pile și mașini pentru lucrul pietrilor, compresoare, cele mai bune modeluri și cele mai mari mașini, montaj și montare după examinarea hîrti practice surprinzător pe lângă Austria, cari lucrează cu succes.

STEMMER A. JÓZSEF

specialist

NAGYVÁRAD, Rákoczi-ut

la atențiunea publicului din localitate și din provincie.

VARGA GYÖRGY

maestru de cupatoare

Oradea-mare (Nagyvárad), str. Hid aral 19.

In marele său magazin se pregătește cele mai frumoase :

cupatoare de olane samotte

cu prețuri moderate, atât pentru localitate cât și pentru provincie.

Reparările se execută cu prețuri moderate. (Va 829)

IN ATENȚIUNEA VITICULTORILOR!

CSABA LAJOS, FAUR ȘI MAESTRU DE TRĂSURI

SEGHEdin (Szeged), Püspök utca nr. 6.

Oferă excelentele pluguri pentru îngroparea viței de vie, invenție proprie, indispensabile în economie deoarece are următoarele avantaje:

1. In fiecare an întoarce pământul.
2. Îngroapă sămânța în afunzimea pământului.
3. La zi 2 oameni și 2 cai pot acoperi 6-8 jugăre.
4. E potrivit pentru orice lățime de drum, fiindcă poate fi regulat oriunde precum și afunzimea poate fi regulată

(Cs 1462)

Prima încercare va convinge pe oricine. Prețuri gratis.

Pollák Gyula, faur de cazane

Seghedin (Szeged), Feltámadás-utca 1. :: Telefon: 394.

Atrage atențiunea on. proprietari de mașini de treccat și de cazane și aduce la cunoștință că și-a mărit și provăzut cu excelente puteri de muncă

stab limentul de fabricare de cazane,

se găsește în plăcuta poziție de a executa cu specialitate și grabă orice lucrare în această branșă, execută case pentru bani și repară pereți de țevi precum și execută pereți de cazane, locomobile, și raformări de locomobile.

Pentru executarea lucrărilor mai mari merg pe cheltuiala mea la fața locului. Execuție excelentă. Prețuri moderate.

Po 1460

Se primesc dol învățacei.

Cine voește să cumpere

INCĂLTĂMINTE

fabricate în țară într'adevăr fine, comode, elegante și durabile acela să cumpere cu încredere dela

IOAN VUIA, Sătmar

(SZATMAR) Deák-tér.

— (In casa lui Keresztes András). —

Ține în magazinul său de ghete bogat asortat numai ghete și ciobote pregătite în țară din piele fină veritabilă cu prețuri foarte moderate, fabricate imitate nu are și marfele sale în privința execuțiunii dragălaşe sunt neîntrecute. — La dorință se pregătesc tofelul de ghete și ciobote după măsură.

„Vulkán“ fântâni cu lanț

recunoscute ca cele mai excelente dintre toate fabricațiile de acest fel de până acum.

De vânzare exclusiv la fabricantul

IOSIF MARKUCZ

atelier industrial de lăcătușerie

Oradea-mare (Nagyvárad), strada Academiilor n-ru 1.

:: Catalog de prețuri franco. ::

CZIGER LÁSZLÓ

maiestru dipl. pentru instalatium de electricitate și gaz lăcătuș și mașinist-electrician

Oradea-mare (Nagyvárad), str. Teleki nr. 1

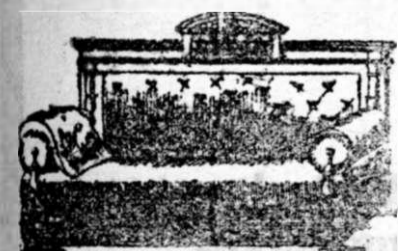
Execută tofelul de lucrări electrice, optice și de lăcătușerie, și anume: ferării pentru clădiri, garduri pentru monumente, vetre de fer, uși de fer, rolete de fer pentru prăvălii, mașini de cusut, mașini de scris, biciclete, reparare de gramofone și instalațiun electrică, străformări de mașini cu aburi și motoare în locomobile.

Magazin permanent de mașini de cusut și accesorii, precum și garnituri de îmblătit. Serviciu prompt, lucru excelent, prețuri ieftine.

KOHN HENRIK tapețier și decorator

Timișoara-Iosefin (Temesvár-Józsefváros) str. Bonnac 12.

Ko 1565

Execută și reparază tofelul d lucrări de tapețerie și decorative; ține în depozit mobile excelente precum stufe covoare, ruzi de aramă, oglinzi și icoane; mare asortiment de canapele și garnituri engleze executate în atelierul propriu.

Execuție excelentă. — Serviciu prompt. — Prețuri ieftine.

Ve 885-60

VERES FERENCZ

atelier de mășărit cu putere motorică pentru zidiri și mobile

DEJ — (DEES) str. Ludovic Kossuth, nr. 63.

Magazin de mobile pentru prânzitoare, dormitoare și saloane, icoane oglinzi, covoare și . . .

Execută tofelul de lucrări pentru zidiri, mobile și orice lucrări în această branșă, cu prețurile cele mai moderate, din material excelent și uscat.

**CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA**

55 CONCORDIA 66

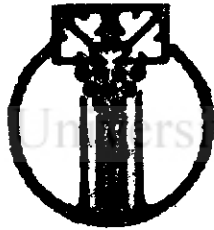
**TELEFON
NR. 750.**

SOCIETATE PE ACȚIUNI.

ARAD

STRADA ZRINYI, NUMĂRUL 1/a.

**TELEFON
NR. 750.**

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișee, precum și cu cele mai moderne litere, primește spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre, tipăriți pentru bănci și societăți, precum și tipăriți advocaționale, invitații de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branșă dela cele mai simple până la cele mai fine.

**Executare
promptă.**

**Prețuri
moderate.**

NOUĂ
prăvălie de
instrumente
muzicale!

PULTER VENCEL

fabricant de instrumente muzicale

Marosvásárhely, Deák Ferenc-u. 7.
(Lângă Palatul Cultural).

Depozit bogat și foarte bine sortat de VIOLINI noi și vechi și pentru școală, CITERĂ și clarinete, INSTRUMENTE DE SUFLAT, armonice și părți de instrumente etc etc GRAMOFOANE și PLĂCI în sortiment bogat. CORZI (strune) din străinătate cu ton curat pe lângă garanță. — Reparaturile se execută prompt și conștiințios.
(Pu 1847)

PRAV DE PELE HÖFER

Acest prav impregnat cu acid boric a cărui efect excelent în general cunoscut, se pregătește în trei tărimi.

No I. prav de stropit pentru copii . . . à cor. —80

No II. Pudră, alba crem. sau roză . . . à cor. 1—

No III. Prav de stropi pentru bărbați à cor. 1—

»Babysoap« Höfer (săpun pentru copii).

Numai acele sunt veritabile, cari poartă pe fâșia de pe cutie și pe capacul cutiei iscălitura »HÖFER«.

Săpun Höfer à cor. —70.

de tot neutral și inofensiv, se poate căpăta în toate farmaciile din țară și străinătate și dela:

Zentral-**HÖFER'S APOTHEKE** WILN III.
Versandungsdepot Ungargasse 14.
(Z 1968—50)

Franz Nöhmeyer, gravor

BRAȘOV (Kronstadt), Michael Weiss-gasse 6.

Execută:

totfelul de gravuri și anume: gravuri pe instrumente, gravuri în ceasuri, sigle etc.

Specialități

de monograme tăiate pe casete, albumuri, genți și bastoane.

Stampile de cauciuc totfelul de ruse de metal și email, se execută cu prețuri moderate. (No 2070)

Cel mai vechiu magazin și atelier de reparaturi în ARAD, de biciclete, mașini de cusut și gramafone.

Ma 1960

Declar în modul cel mai hotărât, că Bicicletele „Original Victoria” și „Puch” precum și mașinile de cusut „Pfaff” sunt de vânzare exclusiv numai la mine.

HAMMER VILMOS

ARAD, Szabadság-tér nr. 5/6.
Timișoara—Ioșefin (Temesvár-Iózsefváros) Hunyadi ut nr. 14.

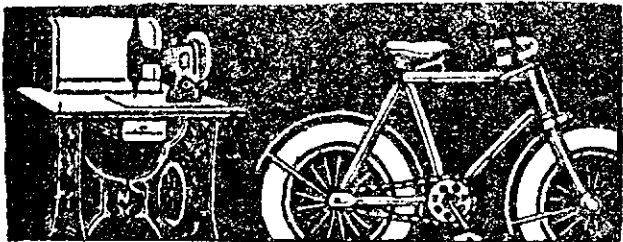
Vânzare exclusivă de mașini și plăci Pahté, gramafone „COLUMBIA” și originale și cele mai noi plăci românești.

Mare atelier special de reparaturi

Mașini de cusut „SINGER” cu prețuri foarte ieftine.

Întreprindere „VATT” mecanică și electrică a lui **LEITNER**, Cluj, (Kolozsvar).

Birou și magazin: Széchenyi-tér 41. (Palatul Széki).
Stabiliment: Malom-utca 8.

Va 2071

Reparări de automobile și gumă pentru automobile, mare atelier reparator de mașini de cusut, biciclete, mașini de scris, gramafone; prețuri ieftine, execuție solidă. — La comenzile din provincie nu se socotește pachetarea.

Cine se referă la acest ziar primește 10%o rabat.

Carl Stürner

funar

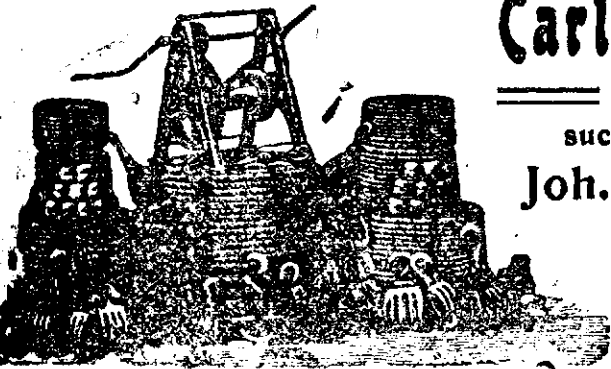
succesorul lui

Joh. Ongert's

SIBIU

Hermannstadt

Saggasse 22.

Ofertă lucrări de cânepă curată: funii pentru transmisiuni, funii pentru care, legătoare, ștreanguri, căpește, cingătoare ațe pentru rolete, ață pentru saci etc.

Mare asortiment de ațe și tunării.

Revânzătorii primesc rabat!

Su 2069

Spiritul de reumă

este cel mai sigur mijloc de frecat contra durerilor provenite din podagră, ischias, reumă și totfelul de răceli. — După câteva frecări durerile membrilor suferinde încetează definitiv. Are efect sigur și la boale învechite și neglijate.

MODUL DE ÎNTREBUINȚARE:

Dimineața la sculare și seara la culcare locurile suferinde să se frece îndelung cu puțin spirit de reumă. După frecare partea suferindă să se învalue cu o haină caldă.

Prețul unei sticle 1 cor.

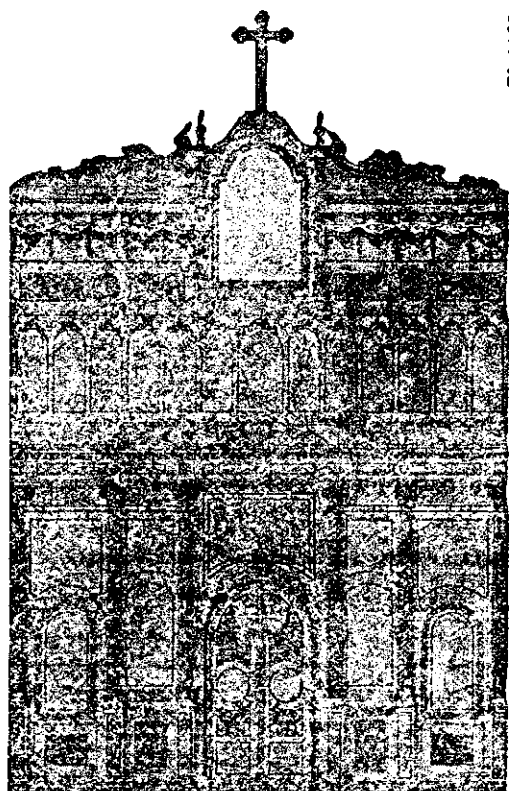
Sa 572

Preparator:

F. Sándor Zoltán

farmacie la „Inger” — Erdőszentgyörgy.

CEL DINTĂI ȘI MAI MARE ATELIER ARTISTIC
PENTRU ARANJAMENTUL BISERICILOR.

SI 1163

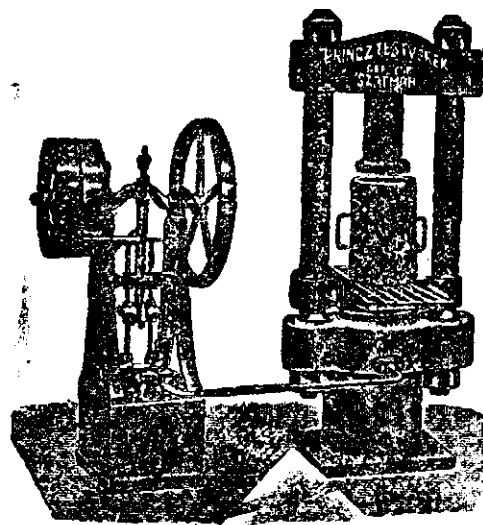
Execută: iconostase, sculpturi, construcții de altare, auri și pictură; aranjări noi de biserici în stil modern; altare, amvoane, fântâni pentru botez, statui, icoane-stațiuni, scaune duhovnicești și bănci p. biserici.

Renovare, aurire și pictare de altare vechi.

Bisericile sărace primesc favor și li-se acordă plăți în rate. Merg la fața locului pe cheltuiala mea proprie. Mii de scrisori de mulțumită dovedesc execuția artistică și durabilitatea lucrărilor mele.

Schmidt János

Budapesta, Kőbányai-ut nr. 53.

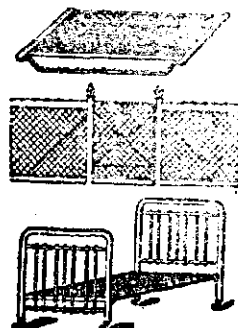

P RINCZ TESTVÉRE

Atelier de mașini și pentru clădit me

S z a t m á r

Pregătește petrine și orice mașini pe stors olei, mánate cu apă, mașini de descat, sfărmat și prese, pe lângă asta cele exacte transmisiuni cu tracție circumpet. Instalăm meri pe tain, ori cu elia

Lo 1787

Lörincz urmașul **Petru**
lui

cumpănar, lăcătuș pentru clădiri și pentru lucrări de
maestru de mobile de fier, de aramă și matrațe de

CLUJ (Kolozsvar) Hosszu-utca nrul

Execută cele mai precise cumpene zecimale, centimale, cântare cu pod și balanță mobile de fer și de aramă.

Oferă matrațe de sârmă cu cadru de lemn executate în atelierul propriu în mărime.

Primește spre executare totfelul de lucrări în această branșă, cu prețurile cele convenabile.

Telefon interurban 604.

Telefon interurban 604.

Agentura

principală exclusivă a renumitei fabrici de motoare R. H. LISZTER & Co. Ges. M. B. H. London (Anglia).

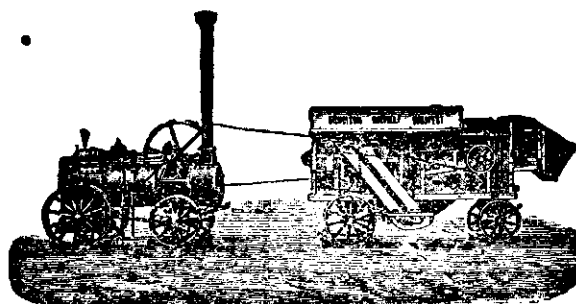
Cele mai noi motoare de benzină, absorbitoare de gaz și motoare cu ulei brut.

Garanță deplină.
Consumație puțină de benzină.

Manuare simplă.
Durabilitate extraordinară.

==== **Fără perturbări în lucrare.** =====

GARANȚA
deplină p. imblătit
și pentru puterea
de lucrare.

CONDIȚII
favorabile de plă-
tă (pe mai mulți
ani).

Schimb de motoare și batoze uzate. =====

FRAȚII BURZA

cea mai mare firmă românească,
magazin de motoare, mașini de imblătit
și totfelul de mașini agricole.

A R A D, Piața Boros Béni Nr. 1. (Casa poprie).

Celor interesați le servește
cu exploații și prosepote.

In scopul de a lega afaceri merge in per-
soană pe cheltuiala proprie la fața locului.